

CONCETTA LA MAZZA

Níos faide ná an spéir gorm

Beathaisnéis

Rugadh Concetta La Mazza i Novara di Sicilia i 1936, an iníon is sine le Domenico La Mazza agus Teresa Correnti. Sa bhliain 1950, tar éis tréimhse phianmhar "ar iontaoibh" dá haintín máthartha, chuaigh sí lena tuismitheoirí i Domodossola, áit a bhfuil cónaí uirthi fós in éineacht lena fear céile Giuseppe. Tá triúr clainne aige: Armando, Luciano agus Daniela. Le déanaí tháinig an fonn mór cuimhneamh ar a óige i Novara isteach ina intinn agus is anseo a rugadh an dialann dhlúth phearsanta seo, ach lán de scéalta agus tagairtí do thimpeallacht na linne sin: an baile, an tuath, na daoine, nósanna, traidisiúin na críche sin i mblianta dorcha an Dara Cogadh Domhanda.

An fuinneamh primordial na scríbhneoireachta

Cuirtear *Concetta Beag* ar iontaoibh a cuid uncailí agus cuirtear iallach uirthi maireachtáil in *Castrangia* in hovel i bhfad ón mbaile agus dá comhghleacaithe. Mar sin téann sé a phearsa phearsanta *Via Crucis* i uaigneas i mblianta crua an chogaidh idir ocras, aineolas an ama, piseoga agus drochíde. Tar éis an chogaidh an eisimirce dosheachanta agus an tús nádúrtha deacair ó thuaidh.

Insítear é seo go léir trí radharc cailín bhig a thugann cuairt arís ar na céimeanna fáis ina cuimhne agus a thugann, le húire iontach agus snáithe caolchúiseach íoróin, pléisiúr dúinn as léamh - ar deireadh - scéal suaithinseach dár bpobal teaghlaigh, atá in ann sinn a bhogadh go domhain agus a bhaineann le gach duine againn.

San úrscéal gairid seo le *Concetta La Mazza*, déanann an scríbhneoireacht gach riail a threascairt agus filleann ar an mbunús, saor ó aon schematism foirmiúil, tiomáinte ag beogacht inmheánach stuama, déantar abhainn raging a sháraíonn gach rud, is í báisteach throm an anama í.

Tá figiúirí na n-uncail, *Antonia* agus *Michele*, i gcuimhne, díreach mar a fhanann íomhá *Novara do-dhearmadta*, chomh flaitiúil, cumhdach agus milis mar atá sé crua agus garbh.

Mar fhocal scoir, an t-aistriú deacair go dtí an ógántacht nuair a tharlaíonn an doleasaithe, ach ní *Concetta beag* a thabhairt isteach sa chinniúint tragóideach, a bhuíochas sin do misneach agus dóchas unshakable sa todhchaí, a bhuíochas sin a súile a bhí in ann breathnú... níos faide ná an spéir. gorm!

"Dom féin a thosaigh an cráifeacht. Lá te a bhí ann is dócha, thosaigh samhradh na bliana 1938, bhí mé dhá bhliain d'aois agus tháinig m'aintín chun mé a phiocadh suas. I mála éadach chuir sí blús agus dhá phéire mionbhrístíní, ansin aineolach ar gach rud a d'fhág mé mo theach. Bhí mé chomh beag sin nár thuig mé go gcuirfí tús le mo Via Crucis an lá sin."

Níos faide ná an spéir gorm

Caibidil a haon - Teach an athar

Is seanfhothrach neamháitrithe é anois, é faoi mhúchadh ag gréaga agus ag leamhain ach, i bhfad ó shin, i Novara, baile atá suite faoi dhúnfort maorga i sléibhte Messina, in alley i gceantar Engia bhí teach in aice le an tobair. D'oscail an doras tosaigh isteach ar staighre inmheánach a chuaigh go dtí an chéad urlár mar a raibh seomra beag le pleanc adhmaid: ba é an seomra leapa é. Chuaigh tú suas staighre agus bhí an chistin ann, dá bhféadfá é sin a ghlaoch air. I gcúinne amháin bhí leac cloiche ar lasadh an tine agus tripod iarainn a úsáideadh chun an pota pasta a chur. Chun tosaigh, crochta ar an mballa, dubh mar pháirc, sluasaid adhmaid, dhá criathar, ceann beag agus ceann

mór, an oigheann le haghaidh bÁCÁla arán, ar an taobh cófra leath-lofa, tábla, dhá "furrizzi" agus roinnt rickety. cathaoir. Ar deireadh bhí seomra, le BALCÓIN beag os cionn an alley, áit a raibh ar éigean seomra do leaba singil. Ba é an poll sin an ríocht ina raibh cónaí ar an seanathair, a bhí ina bhaintreach fir i 1934. Bhí leithreas cloiche le clúdach adhmaid cruthaithe faoin staighre. Ós rud é nach raibh aon séaraigh ann, caithfidh gur laghdaigh an dara ceann an stench a scaoileadh. Ar ndóigh ní raibh aon uisce reatha agus leictreachas ag an teach, sólás nach raibh fiú ag na barúin sna laethanta sin. In aice leis bhí geata adhmaid a thug go dtí an fheirm ina raibh na sicíní suite ar an gcoill.

Sa chúinne seo, lasmuigh den domhan, bhí mo mháthair, a bhí ina seamstress, ina cónaí in éineacht le mo sheanathair, beirt deartháireacha agus deirfiúr, iad ar fad níos sine ná í, pósta agus freisin ina gcónaí i Novara. Bhí mo mháthair fionn, tanaí, an-lag ina tógáil, bhí gnéithe an-íogair aici agus ba é an rud ba shuntasáí faoina héadan, bán le bainne, ná dhá shúil mhóra ghorma, beagnach i gcónaí scanraithe agus brónach. B'fhéidir gurbh é bás tobann a máthar, nuair a bhí sí ceithre bliana is fiche, ba chúis lena leochaileacht coirp agus morálta.

Cúpla bliain tar éis bás mo sheanmháthair, bhuaill mo mháthair, a bhuíochas le hidirghabháil duine dá mná céile, lena Prince Charming. Bhain m'athair le teaghlach uasal ó Badiavecchia, a reáchtáil teach tábhairne le tobac agus grósaera. Teaghlach oibrithe crua a bhí ann, agus ba dhuine an-dathúil, ard, dorcha, féinmhuiníneach agus fiontraíoch m'athair. Bhí sé ina chónaí i mbaile beag i bhfad ón mbaile: d'fhéadfá a fháil ann ar scór, ar luas maith, i leath uair an chloig. Tharraing a athair gualaigh. Bean dhinimiciúil a bhí sa mháthair, ar maidin chuaigh sí go Novara leis an mhiúil chun na hearraí a soláthraíodh sa siopa a

cheannach: tobac, salann agus earraí inite. Ghléas sí go galánta i gcónaí le seálta mór dubh timpeall a muineál, agus fiú cheannaigh sí an nuachtán chun a custaiméirí a choinneáil ar an eolas. B'é an t-aon tsiopa a bhí sa bhaile bheag agus ní raibh aon ghanntanas maitheasa sa teach sin, cé go raibh ocht mbeal le beatha.

Go déanach sa tráthnóna chuidigh sé go géar leis na custaiméirí a bhí éirimiúil anois - agus a sparán - tríd an bhfíon a chaolú le sóid daite. Ós rud é nach bhfaigheann leanaí oidhreacht i gcónaí obair a dtuismitheoirí, d'fhoghlaim m'athair trádáil an ghréasaí. Tar éis gealltanais a mhair cúpla mí, chuaigh m'athair agus a mháthair, nuair a phós siad, chun a nead grá a dhéanamh sa teach in aice leis an tobair i gceantar Engia. Go díreach naoi mí ina dhiaidh sin tháinig mé ar an saol seo agus, de réir nós naofa theas, ghlac mé ainm mo sheanmháthair athair, Concetta. In ainneoin mo aois tairisceana bhí craiceann dorcha agus rocach agam, bhí mé ag caoineadh i gcónaí. Ós rud é nach raibh crib againn, b'éigean do mo sheanathair mé a chliabhán ina arm an lá ar fad, agus san oíche chodail mé sa leaba mhór le m'athair agus mamaí. I ngach cuntas bhí mé an-ghránna agus dofhulaingthe. Cúpla mí ina dhiaidh sin, nuair a chonaic m'athair go raibh an obair gann sa tír, bheartaigh m'athair dul ag obair sa tSairdín. Nuair a d'imigh sé go dtí an t-oileán eile d'fhág sé a mháthair leis an leanbh ag gol agus créatúr eile ag ciceáil ina broinn.

Nuair a bhí mé fiche mí d'aois rugadh mo dheirfiúr Rosa. An t-ainm a bhí ar a sheanmháthair mháthar. Murab ionann agus Concetta, bhí Rosa - arís de réir mo mháthar - álainn, bán agus bándearg i gcoimpléasc, gruaig dhonn ag cumadh aghaidh chomhchuí maisithe le dhá shúil ghorm álainn: bláth, cosúil lena hainm! An oiread sin ionas gur nuair a chuaigh mo mháthair go

dtí an tobair chun uisce a fháil le Rosa ina cuid arm, d'fhiafraigh a cairde di conas a d'fhéadfadh sé breith a thabhairt do bheirt iníonacha go hiomlán difriúil. - Cé atá anseo, a Rusina, sea, tá tú billiac, ach an ceann eile... - Tá an ceann seo, a Rosina, go hálainn, ach an ceann eile... a dúirt na cairde le gruaim a gcuid liopaí. Idir an dá linn, sa chás seo lean mé de bheith suarach, amhail is dá bhraith mé an premonition de mo chliabhraigh, a bhí, buíochas le Dia, fhulaing, fiú amháin más rud é nach bhfuil ag éirí as oifig.

Chun an chuid eile den scéal a insint, ar dtús, caithfidh mé mo aintín Antonia a chur in aithne duit, i mbeagán focal, zì 'Ntuoia. Bhí sí deirfiúr níos sine mo mháthar, bhí difríocht seacht mbliana déag idir an dá. Bean ghearr í a raibh gruaig shalach uirthi agus í ag titim isteach ina súile. Bhí cuma níos sine ar a aghaidh a ndearnadh faillí air agus ní raibh ann ach an oiread sin uiríslithe ina radharc folamh. Ag fiche bliain d'aois, phós sí a céad chol ceathrar, a bhí díreach tar éis filleadh ón obair i dtollán Sempione, a bhí ina baintreach agus a raibh mac trí bliana d'aois aige. Bhí an fear seo, m'uncail Michele, uncail Miceri, ina fhear gearr agus d'fhéach sé cosúil le cóip plebeian an Rí Vittorio Emanuele III, bhí cónaí air i dteach a raibh sé ina sheilbh aige ar shráid an-tréithiúil den bhaile le céimeanna beagnach dhá mhéadar ar leithead. Teach álainn a bhí ann. Ar urlár na talún bhí siopa an tsiúinéara le cuntar mór lárnach le vice, dhá chaibinéad balla áit a choinnigh sé sú craobh, siséil, gimlets, gouges agus augers, deil a bhabhta cosa na táblaí a thóg sé, roth meilt a d'fhóin sé chun eitleáin agus lanna a ghéarú, sorn dóite adhmaid le sásan chun an gliú a leachtú, boird cruachta i ngach áit, cúpla sábhá ceangailte leis an mballa, roinnt ádh mór ar nós capaill, adharca gabhar agus craicne turtar, i mbeagán focal, ceann de na na háiteanna sin nach mbaineann siad anois ach le saol na

gcuimhní.

Staighre adhmaid mar thoradh ar an gcéad urlár, áit a raibh dhá sheomra mhór le tíleanna ceirmeacha, só sna laethanta sin, sideboard déanta ag m'uncaíl, tolg, tábla agus roinnt cathaoireacha fite le raffia, cineál téad glasraí. Ón mbalcóin bheag ag breathnú amach ar an tsráid i lár mhí Lúnasa, nuair a chuaigh mórshiúl na Deastógála suas i dtreo na Mainistreach, d'fhéadfadh duine teagmháil a dhéanamh le ceann coróin na Madonna le lámh an duine. Ón dara hurlár, áfach, d'fhéadfá Rocca Salvatesta a fheiceáil agus os do chomhair, trí scoilt idir na tithe, d'fhéadfá radharc a fháil ar thírdhreach iontach na sléibhte a shín go mall níos faide anonn, thar an spéir ghorm, go dtí gur shroich tú an fharraige áit, go háirithe. ar laethanta fionnuara an earraigh nuair nach raibh ceo ar bith ann, d'fheicfeá Vulcano ar imeall na spéire agus ansin Lipari, Stromboli agus na hoileáin eile go léir: seónna nádúrtha, cárta poist súilíneach ildaite.

Chuaigh staighre eile suas go dtí an chéad urlár, áit a raibh an chistin agus an seomra leapa, bhí an chéad cheann an-mhór feistithe le oigheann adhmaid le haghaidh aráin agus sorn guail iarann teilgthe le haghaidh cócaireachta. Gan dabht teach álainn a bhí ann, seachas míchaoithiúlacht na cistine gan doirteal le draein chun na tascanna tí is riachtanach a dhéanamh. Ag an am sin bhí roinnt áiseanna doshamhlaithe fós. Go deimhin, tógadh an t-uisce as an tobair phoiblí i dríodair since agus ansin tógadh go dtí an dara hurlár é a dhoirteadh isteach i cuan mór terracotta chun na miasa a ní. Ós rud é nach raibh aon draein sa doirteal, tugadh an t-uisce ón mbáisín ar ais go dtí an urlár talún agus caitheadh isteach sa leithreas é. Do bhean obair an-tuirseach a bhí ann. Shroich an riocht servile agus náirithe, go dtí teorainn gach seasmhachta daonna, a bhuaic ag am dinnéir

nuair a bhí ar Aintín Antonia, as meas ar a fear céile, ithe ón pláta céanna ina raibh sé ag ithe roimhe seo, agus, b'fhéidir, an godson. an rud céanna arís agus arís eile, ach níl aon chuimhne soiléir agam air seo.

Fear gruama gruama ab ea Uncail Michele, chomh dícheallach is a bhí sé amaideach, mallacht gaineamhchloiche aige in ionad croí. Ní fhaca mé glimmer de tenderness nó compassion i leith daoine eile ina shúile. Choinnigh sí a haintín sa bhaile chun aire a thabhairt dá mac, bhí uirthi bia a ullmhú dó, gníomhú mar sheirbhíseach dó agus a rá i gcónaí tá, tá, tá. Ní fhéadfadh sé fiú breathnú amach ar an mbalcóin nó bheadh trioblóid ann, agus beagnach gach tráthnóna tar éis obair chuaigh sé go dtí an teach tábhairne lena chairde chun deoch.

D'fhill sé abhaile go tuisleach, é lán de allais agus an oiread sin anála air go raibh sé dodhéanta a bheith in aice leis. Ina áit sin, d'fhan mo aintín, ag an solas ola, leis go dtí go déanach san oíche gan fiú ithe. Nuair a d'fhill an rí beag - go minic ní raibh an neart aige fiú an staighre a dhreapadh - traochta d'fhágfadh sé é féin ar an mbinse oibre deannaigh agus d'fhanfadh sé ann ar feadh na hoíche go sámh. In ainneoin gach rud, chlúdaigh Aintín Antonia é le cóta mór agus shuigh go grámhar in aice leis féachaint air go dtí an mhaidin. Mar sin chuaigh na blianta thart agus, mar mhalairt ar an oiread sin díograise, ní raibh sí in ann fiú dul ar cuairt ar a gaolta chun radhairc a sheachaint. Chuaigh sé, éad, mionchúiseach agus ceannasach, chun snáithe sceathrach, cíora, gearrthóga gruaige agus rudaí eile a cheannach di, chun cosc a chur uirthi an teach a fhágáil. Nuair a tugadh cuireadh dóibh chuig searmanas bainise, níor fhill Uncail Michele abhaile go dtí an nóiméad deireanach agus ní raibh Aintín Antonia in ann dul ina aonar go dtí gur éirigh leis na gaolta a fear céile a lorg. Ó am go chéile d'éirigh leo é a chur ina

luí, amanna eile tháinig sé in am ach ansin, i lár an chóisir, d'imigh sé agus d'fhill Aintín Antonia, díomá agus brón, abhaile go suairc. Le himeacht ama, d'ardaigh sí searbhas agus brón, gan a bheith in ann vent a dhéanamh le duine ar bith toisc go raibh sí scoite amach, agus bhí sí ina chreiche le tinneas cinn agus toothaches uafásacha a rinne í a chéasadh ar feadh seachtainí ar deireadh.

Lá amháin thug comharsa, an-mhaith agus an-chráifeach, Uncail Michele air agus rinne sé magadh air as an drochíde ar fad a chuir sé ar a bhean chéile: - Ba chóir go mbeadh náire ort - scairt sí air - chun bean a chur ag fulaingt mar sin... Ní mór d'Antonía é a dhéanamh. faigh roinnt aer, ní gá duit a scaradh sa bhaile, ba chóir di dul amach, dul chun aifreann, dul chuig gaolta, mar a dhéanann gach Críostaithe. Thar aon ní eile, caithfidh sí dul ag siúl, sin an t-aon bhealach a n-imeoidh a tinneas cinn... - ghlac an comharsa sos gearr, ansin lean sí ag rá: - níos lú ná uair an chloig ó anseo, ag dul síos rian muile ar shiúl na gcos, tá roinnt talún againn agus teach beag an-measatha le cistin faoin díon agus seomra eile beagán tais ar féidir a úsáid mar sheomra leapa sa samhradh. Sa tír seo tá plandaí cnónna coill, figí, mandairíní, medlars, fíonchaora, sizzole, úlla, piorraí, ológa, i mbeagán focal, gach rud maith ó Dhia.

Mar is eol daoibh, tar éis bhás mo dhearthár, caithfidh mé aire a thabhairt do m'aintín agus ní féidir liom aire a thabhairt don tuath a thuilleadh, agus sin an fáth ar smaoinigh mé ar é a dhíol. Cén fáth nach gceannaíonn tú é? Ar an mbealach seo bheadh deis ag do bhean aer maith a análu... Ar dtús bhí leisce ar Uncail Michele ach ansin chuaigh sé chun cuairt a thabhairt air agus bhí sé cinnte freisin é a cheannach. I mbeagán ama síníodh an conradh agus rinneadh an mhaoin aige. Mar sin, mhol cuma Vittorio Emanuele III, atá ag éirí níos géire agus níos fealltach,

d'aintín Antonia: - foghlaimeoidh tú figí a phiocadh agus ligean dóibh tirim. Nuair a bheidh ort éadaí a ní rachaidh tú síos go dtí an abhainn agus gheobhaidh tú an t-uisce atá ag teastáil le haghaidh óil agus cócaireachta trí pholl sa ghaineamh a thochailt chun é a ghlanadh - d'fhéadfaimis éirí as chun cónaí faoin tuath: oibreoidh mé mar shiúinéir na teaghlaigh a bhfuil cónaí orthu sna gráigeanna San Basilio, Vallancazza, Badiavecchia agus Piano Vigna in aice láimhe. Beidh sé míchompordach sa gheimhreadh nuair a bheidh an abhainn ag luascadh le huisce ach sáróidh mé an chonstaic seo. Ar an lámh eile, beidh tú in ann taitneamh a bhaint as an tuath. Agus a súil íslithe, rinne Aintín Antonia arís mar a hordaíodh di: - Cuomu tu voi, eu fazzu. - Mar is mian leat, déanfaidh mé é, d'fhreagair an cailín bocht go géilliúil.

Caibidil a dó - Amach as an saol seo

I dtús earrach na bliana 1936, bhog an cailín bocht agus a uncail Miceri go Castrangia, faoin tuath, in aice le leaba an tsrutháin. Sna gráigeanna éagsúla Badiavecchia, San Basilio agus Vallancazza scaipeadh an focal go raibh sé fós ar fáil agus daoine ag glaoch air chun post a fháil. Sna laethanta sin bhí an nós ann, fiú má tá cuma aisteach air inniu, nuair a bhí bord, fuinneog, doras nó wardrobe de dhíth orthu, gur ghlaigh siad ar an siúinéir agus gur chuir siad ina óstach é ina theach: rinne siad binse oibre a thobchumadh dó agus chuir siad an t-adhmad riachtanach ar fáil. Thug Uncail Michele na huirlisí agus d'fhan sé ar an láthair go dtí go raibh an obair críochnaithe.

D'iarr siad air crann a ghearradh anuas agus d'fhág sé a thriomú ar feadh cúpla bliain. Cuireadh stoc an chrainn ar bhalla ansin. Choinnigh an siúinéir an chonaic ó thuas agus cúntóir thíos: "Serra serra mastro dascio che dumè fagimmo a cascia" (Sábh chonaic nó máistir mór déanaimis an cófra amárach).

Bhí stoc an chrainn suite ar bhalla. Le sábh ollmhór fuair siad na cláir agus leo seo thóg siad fuinneoga, leapacha agus vardrús. Chun an jab seo a dhéanamh d'éirigh sé ag 4 agus chuaigh sé amach lena mhála agus a shnáthaidí. Nuair a shroich sé a

theach, thairg na custaiméirí bainne úr dó le oinniún agus píosa aráin. Ag meán lae pláta pasta agus píosa cáise. Stopadh sé ag obair le breacadh an lae agus thug siad arán baile dó mar chéad éarlais sular íoc sé an bille Dé Domhnaigh i Novara.

Chuaigh cúpla bliain thart agus bhí an mac, Turillu, tar éis fás suas agus thuig sé go díreach nach raibh sé ar intinn aige, ar rud ar bith ar domhan, an chuid eile dá shaol a chaitheamh scoite amach faoin tuath. D'fhoghlaim sé ceird a athar ach theastaigh uaidh speisialtóireacht a dhéanamh agus a bheith ina dhéantóir caibinéid. D'éirigh leis cur ina luí ar a athair é a chur chuig cathair ina raibh seans ann an ealaín sin a fhoghlaim. Bhog sé go Catania agus tar éis dhá bhliain printíseachta d'éirigh sé go han-mhaith, bhraith sé réidh leis an obair sin a dhéanamh, agus ó bhí sé naoi mbliana déag anois cheap sé go raibh an t-am tagtha dó teaghlach dá chuid féin a thosú. Ar feadh na mblianta bhí aithne aige ar iníon aoire agus bheartaigh sé pósadh ach chuaigh sé in aghaidh mhianta a uncail Miceri a bhí ag iarraidh go bpósfadh a mhac bean dá caste. Sna laethanta sin, dochreidte, ach bhí sé mar seo: do cheardaí chun pósadh iníon aoire a bhí foinse iontach de mímhacántacht. Tháinig coimhlint mhór amach go tobann idir athair agus mac a bhrúigh ar Turillu scaradh go cinntitheach óna athair agus a leasmháthair. D'fhág sé an baile lena theaghlach nua agus bhog sé go Como áit a ndearna sé fortún trína chuid oibre.

Ní raibh aon leanaí ag na uncailí, mar sin, nuair a d'imigh Turillu, fágadh iad ina n-aonar go cinntitheach. Ba í an duine ba mhó a d'fhulaing ón leithlis seo ná Aintín Antonia a chaith na laethanta ar fad ag comhrá leis na héin, na cuileoga agus na mosquitoes a bhí ag sileadh timpeall uirthi. San uaimh sin faoin tuath ní raibh deis aige labhairt le haon duine. Ní raibh sé in ann dul go dtí an baile chun cuairt a thabhairt ar mo mháthair ach

amháin ar ócáidí saoire tábhachtacha ar nós na Nollag, na Cásca nó féasta an Madonna Assunta i lár mhí Lúnasa. Le linn ceann de na cuairteanna seo, tar éis di gearán a dhéanamh ar feadh i bhfad faoina riocht, mhol sí dá deirfiúr: - A Teresa, a chara, thug mé faoi deara go bhfuil an iomarca agat le déileáil le beirt chailíní bheaga, cuir Concetta ar iontaoibh domsa mar sin beidh tú. níos mó saor chun tú féin a thiomnú don cheann beag. Tógfaidh mé go dtí an taobh tíre í mar a bhfuil an t-aer níos fearr agus déanfaidh mé a maitheasa - Bhí mo mháthair neamhchinnte ar dtús ach ansin, mar a bhí i gcónaí, i bhfianaise a carachtar a bhfuil riocht éasca uirthi, tar éis géarchéim a deirfiúr d'aontaigh sí.

Maidir liom féin thosaigh an gcruachás. Lá te a bhí ann is dócha, thosaigh samhradh na bliana 1938, bhí mé dhá bhliain d'aois agus tháinig m'aintín chun mé a phiocadh suas. I mála éadach chuir mé blús, dhá phéire mionbhrístíní agus aineolach ar gach rud a d'fhág mé mo theach. Bhí mé chomh beag sin nár thuig mé go gcuirfí tús le mo Via Crucis an lá sin. Leanamar rian an mhiúil go dtí tar éis leathuaire nó b'fhéidir níos mó a shroicheadar an áit uaigneach seo leis an ainm nach bhfuil an-athdhearbhaithe Castrangia (Cassandra!) beagnach amhail is dá mba chun mí-ádh a thuar, i mbeagán focal bhí an t-ainm ina phlean iomlán cheana féin, fiú má Ní raibh mé in ann é a bhaint amach ag an am. Chuir an fear céile fáilte mhaith romham ar dtús, an aintín anois agus ansin cheannaigh mé milseáin dom chun mo thaitin a bhuachan agus nuair a bhí sí in éineacht liom go Novara chun cuairt a thabhairt ar mo mháthair dúirt sí liom i gcónaí go diongbháilte nár cheart dom dul ar ais abhaile ach go raibh sé níos fearr. fás suas léi a bhí ina n-aonar agus go mbeadh sí mo mháthair. Níorbh fhéidir liom aon rud a dhéanamh ach géilleadh.

Idir an dá linn, d'fhill m'athair ón tSairdín, d'fhan sé ach seachtain, go leor chun a fháil ar mo mháthair ag iompar clainne, agus d'fhág arís. 1939 a bhí ann agus an bhliain dár gcionn a rugadh Antonietta. Is cuimhin liom go doiléir fós gur thug m'aintín Antonia go Novara mé chun mo mháthair a fheiceáil agus chonaic mé mo dheirfiúr don chéad uair. Theastaigh uaim fanacht sa bhaile chun Antonietta beag a chul, ach dúirt m'aintín, níos mó agus níos mó i gceannas ar mo shaol, chomh docht le saighdiúir, liom: - Turnemmu sa bhaile, déanfaidh mé cúis álainn duit - (Téim abhaile, Déanfaidh mé bábóg álainn duit).

Nuair a shroicheadar an shack chuir sé "causitta" líonta le súile dearg, scanrúla i mo lámha. tháinig faitíos orm. Tréimhse a bhí ann ina raibh mé ag caoineadh i gcónaí mar bhí mé ag iarraidh dul ar ais go Novara chuig mo sheanathair agus mo mháthair ach ní raibh aon bhealach ann a chur ina luí ar uncail Antonia: bhí a croí bodhar agus mo chroí le gach gearán. Sna chéad trí bliana chaitheadar go leor ama sa teach tuaithe i Castrangia, áit nach raibh anam beo, ach is annamh a bhí saoire le feiceáil sna tithe scaipthe thart.

Ar an Domhnach chuamar go dtí an sráidbhaile agus thug mé cuairt ar mo mháthair, mo dheirfiúracha beaga agus mo sheanathair máthar. Fear deas ab ea seanathair le mustache. D'iompair sé bosca snaois leis agus bhíodh sé ag sníomh air uaireanta. Sa gheimhreadh thógfadh sé faoina chlóca mé agus thógfadh sé go dtí an chearnóg mé chun milseáin a cheannach agus chun an fíon a bhlaiseadh ag an teach tábhairne "Sciancaditta" os cionn an ospidéil. Sa tráthnóna d'fhill muid ar Castrangia.

Tráthnóna áirithe chuaigh an t-uncail ag cleachtadh leis an mbanna ceoil, áit ar sheinn sé an trombón, ansin stop sé ag ól ag an teach tábhairne agus d'fhill sé ar an tuath go bríomhar. 500

méadar ó Castrangia thosaigh sé ag gaoch "Concettina, 'ntoia...". Idir an dá linn, sa bhaile, bhí an pota cré-earraí ullmhaithe ag an aintín chun an t-uisce ar an tripod a théamh. Leath bealaigh tríd an chócaireacht do dhoirteadh liach fiuchphointe uisge isteach, b'fhéidir chun an fíon a dhiúscairt. I bpanna iarainn d'ullmhaigh m'aintín an oinniún leis na trátaí chun an pasta a shéasú. Bhí an oinniún tearcchócaráilte agus chuir sé urlacan orm. "Ith, ar shlí eile tógfaidh mé an strap agus tabharfaidh mé na coirp duit ...".

Sna laethanta sin bhí bean de bhunadh Veinéiseach ina cnáimhseach de San Basilio. Nuair a bhí an abhainn faoi thuilte sa gheimhreadh, d'iompair Uncail Michele ar a ghualainn í (ciancalea) chun ceannacháin a dhéanamh ag an gcógaslann i Novara. Stop sé sa bhaile agus dúirt sé "Antonia, tabhair seálta di, tá sé fuar". Aintín bhocht, níl a fhios agam ar thuig sí gurbh í leannán Michele í.

Bhí mé cúig bliana d'aois anois, scoite amach faoin tuath, gan labhairt le haon duine a raibh mé éirithe mar ainmhí fiáin. Bhí náire orm faoi gach duine. Nuair a chuamar go Novara chuaigh mé i bhfolach mar bhí eagla orm roimh dhaoine. Thuig na comharsana an claochlú seo agus mar sin chuir siad comhairle ar mo chuid uncailí mé a chur chuig naíolanna. Luckily bhí na uncailí ina luí. Mar sin, maidin amháin chuir m'aintín chuig m'uncail Michele chun briosca a cheannach dom agus é a chur sa chiseán bán tuí a thug mo sheanmháthair dom. In éineacht leis an briosca chuir sé ubh úr. Chuaigh sé go dtí an naíolann in aice leis an mhainistir sráidbhaile in éineacht liom. Nuair a d'oscail an bhean rialta an doras chun fáilte a chur romham, thosaigh mé ag screadaíl. As an eagla chaith mé an ciseán ar an urlár, bhris an ubh agus d'fhág sé salachar ar fud an urláir.

Phionósú mo aintín mé ag casta soundly dom agus thug mé ar ais abhaile. Mar sin, ba é mo chéad lá de kindergarten mo cheann deireanach freisin.

Tharla sé, ón am a bhí mé ceithre bliana d'aois, go ndéarfadh m'uncail: - Concettina, téigh go Novara agus faigh carmieri (tranquilizers) dom le haghaidh an tinneas cinn. Rith mé ar feadh an rian mhiúil cosúil le firéad, chuaigh tríd an dúiche Greco, uaireanta stoptar ag an tobair chun quen mo tart, agus tháinig go dtí an cógaslann "du Surcittu". Bhí ionadh air féin, an poitigéir, agus dúirt sé lena chairde go raibh mé ag dul go Novara agus ar ais mar thintreach i gceann tamaill bhig. Ag cúig bliana d'aois thug gaolta i bhfad i gcéin mé go Barcelona. Chonaic mé agus d'éist mé le sár-iontas don chéad uair... an raidió! Chuamar go dtí an siopa freisin chun píosa éadach dath pea a cheannach. Mhol an cúntóir díolacháin: - Ceannaigh an hata agus an scairf bán freisin. Sa deireadh bhí siad cinnte agus thug an cúntóir siopa dhá phíosa saor in aisce de satin gorm lonracha agus gorm éadrom. An lá dár gcionn thugamar na fabraicí chuig mo mháthair a rinne na héadaí i gceann cúpla lá. Ar an Domhnach mhothaigh mé cosúil le hiníonacha marquises agus barúin Novara.

I ngeimhreadh na bliana 1941, i lár an chogaidh, shocraigh m'athair, tar éis dó a phost a chríochnú sa tSairdín, le cara leis a fhortún a lorg i gcathair thuaidh agus maireachtáil trí dhul ar ais ar a sheanphost mar ghreusaí. Bhí an mothú san aer go raibh mo mháthair ag iarraidh a bheith in éineacht le m'athair agus chuir sé seo isteach orm, an oiread sin gur shiúil mé faoi a leaba lá amháin, gan cóiriú agus chonaic mé an dá ghrán ríse, clúidíní amach anseo agus gorthaí mar gheall ar m'aintín. níor nigh mé riamh. Thóg siad go foréigneach iad uaim. Is cuimhin liom fuil a fheiceáil mar go raibh mé féin gortaithe. Chuir mé ar ais ar an

léine chanbhás a bhí ag teastáil lá agus oíche, ansin an gúna, agus aon duine faoi deara.

Sular fhág sé, rinne an mháthair iarracht teach an seanathair a fhágáil in ord, mar fágadh an fear bocht ina aonar. Shíl sé faoi soilse leictreacha a shuiteáil, ag an am sin sainchumas na dTiarnaí. Roimhe seo, baineadh úsáid as "u lusu" le hola. Chuir sé seo isteach ar Uncail Michele: cúpla lá ina dhiaidh sin ghlaoigh sé ar an leictreoir ar a seal agus thug sé air an solas a shuiteáil ina theach freisin, agus mar sin nuair a chuaigh mé go dtí an sráidbhaile bhain mé taitneamh as solas beag ar an staighre adhmaid géar. Nuair a bhí orm dul go dtí an leithreas (latrea), go bunúsach poll simplí a bhí ar urlár na talún taobh thiar dá shaotharlann, bhí cónraí cruachta in aice leis i gcónaí, rud a thóg m'uncail le bheith réidh ar eagla na heagla.

Ar maidin an 1 Márta 1942, gléasta i satin gorm le sleeves gorm éadrom, mar aon le mo uncail agus seanathair Tore, in éineacht le mo mháthair agus deirfiúracha beaga chuig oifig an phoist i Piazza di San Sebastiano, is é sin, tá, go dtí an bus, a thabharfadh go stáisiún traenach Vigliatore iad. Ní raibh a deirfiúr 4 bliana d'aois Rosa ag iarraidh dul suas agus dúirt a uncail, a chur ina luí uirthi: - mura n-éiríonn tú tinn éireoidh tú tinn - (fágfaidh mé faoi dhó thú).

Níor fhág mise, an duine ba shine, a raibh tionchar ag mo aintín air, agus d'fhan mé i Novara. Ní raibh mé in ann stop a caoineadh. D'iarr mé sólas i n-arm mo sheanathar. Fágadh é féin freisin agus ar feadh an lae sin d'fhan mé leis chun cuideachta a choinneáil leis. Tar éis timpeall fiche lá tháinig an chéad litir ón máthair ag insint faoi rath an turais. Fuair Daid árasán cluthar le huisce sa teach agus sorn gáis di, rud éigin nua di. Ag leanúint ar aghaidh leis an scéal, an lá tar éis di teacht isteach ghlaoigh sí gruagaire chuig an teach chun gruaig faiseanta a thabhairt di. Sa

sráidbhaile chaith beagnach na mná go léir a gcuid gruaige fada le tupe. I mbeagán focal, bhí mo mháthair sásta agus sásta don chéad uair ina saol. Ag deireadh an scéil mhol sé dom a haintín. Is cinnte nár shamhlaigh sé mo fhulaingt in Castrangia.

An lá tar éis dúinn imeacht, thug Aintín Antonia mé ar ais go dtí an tuath agus dúirt sí lena fear céile an leabhar den chéad ghrád a cheannach dom chun múineadh dom conas scríobh ionas go bhféadfainn freastal ar an dara grád i mí Dheireadh Fómhair in ionad an chéad ghrád. Go dona: ní raibh mé in ann imirt níos mó, ach bhí orm mo chuid ama a chaitheamh ag scríobh ceantanna agus uimhreacha. Ó am go chéile chuaigh an múinteoir trí Castrangia ar a bealach ar ais ó San Basilio áit a mhúin sí. Maria an t-ainm a bhí uirthi, iníon chaptaen a bhí ar eolas ag a haintín. Thairg sé gloine uisce di. Idir an dá linn thaispeáin mé an leabhar nótaí di agus thug sí caress dom. Thóg sí peann luaidhe dearg as a mála agus scríobh "maith thú". Cén áthas, cén sonas a fheiceáil mé féin moladh, atá neamhghnách dom. D'éirigh mé níos mó lionn dubh gach lá, d'impigh mé orthu mé a thabhairt chuig mo chuid uncailí agus seantuismitheoirí m'athar, ach dúirt m'aintín nach raibh gá leis.

Bhí eagla air go n-inseofinn dóibh conas mar a caitheadh liom agus conas mar a thugtaí orm. Go deimhin, ní raibh an bia go leor do chailín beag a raibh orthu fás agus forbairt: ar maidin thug siad píosa arán crua dom le cáis, ag meán lae sailéad de thrátaí agus dhá ológa. Sa tráthnóna, nuair a bhí a fear céile ann, chócaráil Aintín Antonia pasta le anlann seifithe bunaithe ar oinniún amh. Agus mura n-ith mé é bhí an baol ann go bhfaighidh mé go leor builleanna. Ar mhaithe le héagsúlacht, roinnt tráthnóna chócaráil sé pasta agus pónairí nó cineál polenta bog, bog. Go dtí an Nollaig, an Athbhliain, an Carnabhal agus an Cháisc amháin a mharaigh siad sicín nó coinín. I mí Eanáir

mharaigh siad muc as a ndearna siad salami spicy agus blonag, ach b'éigean iad a ithe titim i ndiaidh a chéile nó ní leor iad don bhliain ar fad. Gach anois agus ansin ar an Domhnach cheannaigh m'uncaíl tripe salach a, fiú anois, ach ag smaoineamh faoi disgusts dom, nó intestines rolladh suas ar bhrairse peirsil, an muiríní, a bhí friochta ansin. Ba bhianna saora iad go léir mar, dar leo, níor cheart dúinn a bheith amú mar ár seantuismitheoirí agus rinne siad arís agus arís eile liom: - Feiceann tú, bíonn pannaí acu i gcónaí lán de ispíní agus iasc stoc, itheann agus ólann siad. Ní mór dúinn fanacht amach ó na daoine sin - a dúirt siad -. Bhí eagla ar mo chuid uncaílí go gcuirfeadh gaolta eile ina luí orm go n-áiteofaí orm dul isteach i m'athair agus mo mháthair ar an mór-roinn. Rinne siad iarracht chomh dian sin fuath a thabhairt dom iad gur uaireanta, nuair a bhuaíl mé iad, chuir mé mo lámha thar mo shúile ionas nach bhfaca mé iad.

Bhí Meán Fómhair tagtha agus bhí orm na scrúduithe iontrála a dhéanamh do rang a dó. Thug mo chuid uncaílí go dtí an sráidbhaile mé, chuaigh siad i gcomhairle leis an dorsaí chun súil a choinneáil orm, an múinteoir a bheadh agam sa dara grád agus múinteoir an bhoird scrúdaithe. Thug siad go léir uibheacha mar bhronntanas chun mo ardú céime a chinntiú. Ní raibh teagmháil agam leis na daoine sin riamh, bhí roinnt deasc adhmaid dhá shuíochán le toibreacha dúigh sa seomra ranga. Le liom bhí cailíní eile ag déanamh scrúduithe feabhais. Thug siad orm fadhbanna suimithe agus dealaithe a réiteach ar an gclár dubh. Bhí na toibreacha dúigh agus an clár dubh go hiomlán nua domsa. Bhí mé ar crith cosúil le duilleog agus eagla agus náire orm, ní raibh a fhios agam conas na hoibríochtaí a réiteach, mar níor mhúin Aintín Antonia dom ach na huimhreacha a scríobh ó aon go deich. D'iarr siad orm ansin abairt a scríobh, rud beag

machnaimh sa leabhar nótaí, ach ní raibh a fhios agam cá dtosóidh mé. Nuair a bhí deireadh leis na praiseacha sin, thug an dorsaí abhaile mé. D'fhiafraigh an aintín di conas a chuaigh an triail agus d'fhreagair an dorsaí nár éirigh go han-mhaith léi, ach gur faoi na múinteoirí a bhí an breithiúnas deiridh.

Ar ionadh, bhí an toradh dearfach agus ligeadh isteach sa dara rang mé: bhí mé réidh le dul ar scoil, ach d'eascair fadhb an naprún. Chuaigh Uncail Michele go dtí an siopa an lá roimhe sin agus cheannaigh sé iarsma d'uige dubh. Rinne Aintín Antonia mo éide dom taobh istigh de lá. Bhí gá le níos mó airgid chun an fillteán a cheannach. Bhí airgead ag mo chuid uncailí ach bhíothas ag súil le sábháil agus mar sin rinne sé féin, an fear ainniseach, a dhícheall agus rinne mé fillteán sraithadhmaid le gearrthóg fuinneoige. Níor cheannaigh siad peann dom fiú. Thóg m'uncail ceann le píosa tanaí adhmaid le nib ceangailte leis an deireadh. Ní raibh siad in ann an dá leabhar nótaí agus an peann luaidhe a athsholáthar agus bhí orthu iad a cheannach. Ar 1 Deireadh Fómhair 1942 bhí m'aintín in éineacht liom ar scoil. Ar dtús chuaigh sí go dtí an podestà chun teastas breithe a iarraidh a bhí ag teastáil ón scoil toisc go raibh mé as an rang. Bhí an múinteoir lán de chineáltas agus chuir sé fáilte chroíúil romham, ach bhí eagla orm roimhe, b'fhéidir toisc go raibh próistéise rubair uirthi in ionad a láimhe deise de bharr timpiste a tharla agus í ina leanbh i monarcha pasta a hathar. Sannadh suíochán dom sna sraitheanna tosaigh. Mo chompánaigh nua, nach bhfaca mé an bhliain roimhe, spreagtha ag mo láithreach, gáire eatarthu féin: - Cad is cúis leis seo sicca-sicca? - (Cé hé an cailín beag caol seo?). Bhí an-imeaglú agus náire orm, ní raibh mé in ann mo bhéal a oscailt agus níor fhreagair mé fiú na ceisteanna a chuir an múinteoir go grámhar orm.

Bhí mé i mo leanbh fiáin agus ní raibh an misneach a iarraidh

dul amach a pee, agus aon uair amháin peed mé féin. Mar sin nuair a tháinig mé abhaile bhuaile m'aintín suas mé mar bhí uirthi mo ghúna a ní nach dtriomódh in am don lá dar gcionn ar aon nós. Chuaigh na laethanta thart agus tharla an rud céanna arís gach uair. Chuir an múinteoir, a fuair amach faoi i lár an lae, mé chuig an leithreas, ach uaireanta rinne sí dearmad agus thóg mé ar ais orm féin é. Rinne mo chomhdhaltaí neamhaird dom agus sheachain siad mé amhail is dá mba rud é go raibh an phlá orm agus níor fhéach siad fiú cairde a dhéanamh liom.

Bhí aithne acu ar a chéile mar bhuaile siad le chéile sa sráidbhaile, agus bhí orm siúl beagnach uair an chloig chun an teach faoin tuath a bhaint amach agus mar sin ní raibh deis agam cairdeas a dhéanamh leo. Ní tháinig na uncailí go dtí an baile ach ar an Domhnach chun bualadh le cairde agus cúpla uair an chloig sásta a chaitheamh leo os comhair buidéal fíona. Ach an chuid is mó den am d'fhan an aintín sa bhaile chun orduithe oibre a fháil dá fear céile. Ag sé bliana d'aois shiúil mé ar an rian fada suas an cnoc miúil. Leath bealaigh stop mé chun braon violets timpeallaithe ag duilleoga a phiocadh le tairiscint don mhúinteoir.

Shroich mé an scoil traochta. Tar éis meán lae d'fhill mé ar an tuath in éineacht le chirping bodhar na cicadas agus ghrian ag scorching, gan bualadh le anam beo.

Chuir mé faoi ghlas mé féin sa hovel sin agus d'fhan mé liom féin chun fantasize liom féin san atmaisféar níos lú ná serene le mo aintín ag éirí níos déine i dtreo dom. An uncail, nuair a chríochnaigh sé ag obair, stop beagnach i gcónaí ag an teach tábhairne agus ar ais abhaile go déanach san oíche, i gcónaí ar meisce. Uaireanta, níos sciobtha ná mar is gnách, rachadh sé amú agus ní fhillfeadh sé abhaile. Chuaigh a haintín agus roinnt comharsana ar a lorg i lár na hoíche ar feadh an tsrutháin le solas na lóchrainn. Nuair a fuair siad titim ar an talamh é chuir

siad ina luí air dul abhaile.

Idir an dá linn, ní raibh mé in ann aon rud maith a dhéanamh ar scoil. Ag deireadh na chéad ráithe dháil an múinteoir na cártaí tuairisce, ansin leis an suaitheantas faisisteach agus ar an drochuair leis na hábhair neamhleor ar fad: ba é mo chárta tuairisce an ceann is boichte sa rang. Chun spreagadh a thabhairt do m'aintín dúirt mé léi go raibh na cártaí tuairisce eile cosúil liomsa freisin agus gur bheag nár thóg m'aintín an bhaoite. Mar sin, lá i ndiaidh lae fuair mé misneach i m'aonar agus sa rang rinne mé iarracht cairdeas a dhéanamh le roinnt comhscoláirí. Theastaigh uaim dul i dteagmháil leo, ach chuir siad as an áireamh mé óna gcuid comhráite, b'fhéidir toisc gur cailín bocht tuaithe mé ina súile.

Caibidil a trí - Cluichí ar an gaineamh

Sna blianta caite in uaigneas i Castrangia, níor tháinig an t-am thart toisc gurb é an t-aon rud a d'fhéadfá a dhéanamh ná éisteacht le caoineadh na n-éan an lá ar fad agus i rith an tsamhraidh chirping bodhar na cicadas, nuair a tháinig an sirocco isteach ón bhfarrage. feadh chosán zigzag an tsrutha agus cuir an gleann trí thine. Ba chairde iad ainmhithe na tuaithe. Mar sin chaith mé mo chuid ama iontach. Thóg mé domhan de mo chuid féin ag tosú ó na figiúirí a bhí le feiceáil dom i gcoinne chúlra na spéire nó i measc chraobhacha na gcrann: ainmhithe fiáine a labhair, ridirí a rinne mé i líneáil ar imeall Charraig Headsaver agus ansin le mo chuid. cumhachtaí draíochta rinne mé iad a titim, faire mé iad scriosta ag eagla. Ansin chlaochlú mé an Charraig ina dragan a scoite amach go tobann ón sliabh agus, ag eitilt ard, a scaipeadh sceimhle ar fud na tíre. D'athraigh mé na scamail, a tháinig chun bheith ina mbáid eitilte agus thaistil mé sa spéir ag smaoineamh ar dhul thar an bhfarrage i bhfad i gcéin, áit a raibh mo mháthair agus mo dheirfiúracha ag fanacht liom. Portáin a tháinig amach as uisce an tsrutháin agus swelled

go dtí go chlaochlú siad ina n-ainmhithe ollmhóra a dhífhreamhaithe fiú na plandaí agus iad ag dul chun cinn sa sruthán.

Uaireanta chuimhnigh mé ar aghaidh míthaitneamhach m'aintín Antonia. Ní raibh grá aici dom, ní raibh grá aici dom agus is fuath liom í: thug mo mháthair iontaobhas dom dá deirfiúr ach gheall sí dom freisin go dtiocfadh sí lá amháin agus go bhfaigheadh sí mé: is é seo an fáth gur minic a dhreap mé crainn, scanadh na spéire, ag súil í a fheiceáil ag teacht ar chúl an chapail bháin le m'athair. Sna gráigeanna in aice láimhe de San Basilio agus Vallancazza bhí na fir go léir imithe. Ní raibh fágtha ach mná, leanaí agus roinnt seandaoine. Ba shráidbhailte ciúine iad ar ar éigean a bhain an saol leo. Stopadh an t-am agus chreid daoine go n-athródh gach rud, lá amháin, nuair a bheadh deireadh leis an gcogadh, go ndéanfadh an tsibhialtacht a iontráil buaiteach isteach sa swarm sin de thithe scaipthe, marbh agus shaky. Ba mhaith liom cairde a bheith agam, fios a bheith agam nach raibh mé i m'aonar agus tréigthe, a bheith in ann a bheith cosanta, fios a bheith agam go bhféadfainn dídean a ghlacadh i dtithe an duine seo nó an duine sin. Ní raibh sé de cheart agam fiú a rá go raibh mé gan chlann, go raibh mo thuismitheoirí i bhfad ar shiúl ar chladach eile na farraige, níos faide ná an gorm gan stad sin, go raibh idir mé féin agus iad féin cosúil le sliabh ard gan trácht. Ina áit sin b'éigean dom cónaí le m'aintín a rinne droch-chóireáil orm. Nuair a smaoinigh mé air agus í a fheiceáil le feiceáil, chuir sí irritated mé leis an guth shrill agus brúidiúil. Guth a rinneadh le scairt, le screadaíl, le maslaí agus le mí-úsáid.

Bhí eagla ar na hainmhithe fiú roimh a ghuth. Is lena fear céile amháin a d'ísligh sí a suaitheantas agus d'athraigh toirt a gutha go hiomlán, ag iompú isteach i bleating caorach. Shíl m'aintín nach bhfuil cailín beag in ann a thuiscint cad atá ag tarlú timpeall

uirthi. Ní hamháin gur thuig mé gach rud, ach, ina theannta sin, níor fhan mé i mo thost nó go héighníomhach. Cath leanúnach a bhí ann. A streachailt endless agus exhausting. Anois agus arís smaoinigh mé ar an todhchaí: bhí sí sean agus gan chúnamh, bhí mé óg agus láidir, ach in ainneoin gach rud nach mbeinn tar éis caitheamh go dona léi, ní raibh sé mar chuid de mo nádúr.

Uaireanta thiocthadh liom gar don abhainn áit a dtiocfainn ar dhaoine ag dul chun éadaí a ní, chun an níochán a dhéanamh, is é sin, nigh siad na leatháin agus na pluideanna, ag maothú gach rud sa luaith ar dtús. Nó nuair a tháinig siad, tar éis na tréimhse lomadh, chun olann na gcaorach a ní agus a thriomú sa ghrian chun é a bhánú agus ansin é a úsáid chun tochtanna na leapacha a líonadh. Chuaigh mé a bhailiú na calóga a bhí fágtha idir na clocha ar an gcladach agus cóirithe mo bábóg ceirteacha leo. Nuair nach raibh a fhios agam cad ba cheart a dhéanamh, thosaigh mé ag tógáil na gcloch ar bhruach an tsrutháin ar thóir an ghliomach, chrom mé go sciliúil le mo mhéara os cionn mo chinn chun a gcuid crúba a sheachaint ag brú mo mhéara. Thóg mé abhaile iad agus sa tráthnóna nuair a las m'aintín an tine rósta mé iad agus d'ith mé iad: domsa dinnéar speisialta a bhí ann. Uaireanta in ionad portáin, chomh luath agus a tógadh an chloch, scaoil froganna beaga scanraithe suas le léim ingearach, rud a chuir orm léim ar eagla. Shíl mé go raibh siad i mo chomhpháirtithe súgartha agus uaireanta bhí aiféala orm fiú go raibh orm imeacht, ag fágáil leo féin sa dorchadas ar feadh na hoíche. Nuair a bhí orm filleadh abhaile tráthnóna ghlaigh mé os ard ar Uncail Michele, ag baint leasa as an macalla a cruthaíodh sa ghleann. Uaireanta sa samhradh nuair a bhí an teaghlach Scardino ina gcónaí i dteach níos faide suas an ghleann, rachainn ar cuairt chucu. D'imir mé le Mimma a bhí ar an duine ab óige de na deartháireacha.

Goofy a úsáidtear chun cathaoireacha agus táblaí a thógáil do na bábóg. Cé chomh deas is a bhí sé cúpla uair an chloig a chaitheamh i gcuideachta. Ar maidin chuir siad glaoch orm nuair a chuaigh siad go dtí an taobh eile den abhainn chun bainne a fháil. Bhí an buicéad le líonadh acu, bhí "Concettina" sásta é a fheiceáil á bhainne. Ghlac úinéir na mbó, Micca a Cappellea, trua liom agus thairg sé leath ghloine dom. I dteach m'aintín chonaiceamar bainne dhá uair sa bhliain: nuair a rinne sí brioscaí agus tráth na Cásca nuair a d'ullmhaigh sí colúir leis an ubh fháinne daite. Nuair a bhí an bainne fiuchta, bhearr mé gach giota deiridh de. I seomra an tí tuaithe bhí leaba an uncail, dá bhféadfaí leaba a thabhairt air, agus na cláir curtha ar dhá tristéal iarainn le tocht tuí, ós rud é gur fhág siad an capall i Novara. Bhí orm codladh ar tocht tuí agus gan ach seanbhrat míleata ar a bharr, ramhar agus briste. Chuaigh mé a chodladh le léine chanbhás a chaith mé fiú i rith an lae gan mionbhrístíní. Ní féidir cur síos a dhéanamh ar an fhuacht a d'fhulaing mé gach oíche. Nuair a bhí sé ag cur báistí, b'éigean coimeádáin a chur chun an t-uisce a chuaigh isteach ón díon a bhailiú. Más gá dom pee san oíche, bhí orm an teach a fhágáil agus é a dhéanamh in aice leis an gcéim. Más rud é nár thuig mé, cén fáth a raibh mé ag brionglóid, agus mé á dhéanamh ar an tocht tuí, ar maidin ghlacfainn go leor builleanna freisin. Chuaigh Aintín Antonia a chodladh freisin ag caitheamh an léine chéanna a d'úsáid sí i rith an lae, agus chuaigh Uncail Michele suas mar a rinne a mháthair.

Bhí an searmanas codlata ar siúl de réir an deasghnátha is gnách: ar dtús chuaigh mé a chodladh, ansin casadh an aintín air, ansin bhain an t-uncail as a briste chanbhás stiallacha agus a chuid fo-éadaí. Leis an léine sách scaoilte a chaith sé i rith an lae chuaigh sé i dtreo na leapa agus mhúchadh an lampa ola a bhí ar bord in aghaidh an bhalla. Mé, a bhí mischievous, ligean air

gan breathnú agus peeked ar aon nós: nuair a chrom sé síos a chur amach ar an lasair chonaic mé a scáthchruth teilgean ar an mballa, cosúil le scáth Síneach, agus an ding-don crochadh. - Ó, cé chomh deas é! - ar seisean, mar chuir an fíon go léir a d'ól sé chomh te sin é. In aice lena leaba bhí dhá chaipín, is é sin, dhá chiseán mór cána áit ar choinnigh siad na figí triomaithe. Chlúdaigh siad iad le ceirteacha salach agus ramhar agus ar an dara ceann bhí fo-éadaí glan an uncail. I mbosca in aice le mo leaba choinnigh siad arán agus scairf a chuir siad timpeall mo chinn nuair a chuaigh mé ar scoil sa gheimhreadh, mo chuid fo-éadaí agus mo aintín. Níor úsáid mé iad ach ar an Domhnach nuair a chuaigh muid chuig aifreann i Novara. Dúirt mo chuid uncailí nár cheart dúinn iad a chaitheamh faoin tuath mar go gcaithfimis amach iad gan úsáid.

I mí Eanáir mharaigh siad an mhuc. D'ullmhaigh siad roinnt ispíní agus shailleadh siad an blonag. Caomhnaíodh na cosa bruite i bpotá terracotta tumtha i blonag. Itheadh iad de ghnáth i mí na Bealtaine le pónairí leathana úra mar go traidisiúnta ní raibh siad in ann iad a ithe roimhe seo. Uair amháin, mí Aibreáin a bhí ann, chuir mé ceist ar m'aintín faoi mar bhí an-ocras orm agus ní raibh a fhios agam cad a d'itheas le h-arán. Thosaigh mo aintín ag screadaíl go raibh mé imithe ar mire. Lá amháin agus mé ag filleadh ón scoil, bhuail mé le Ofelia lena deirfiúr feadh an rian mhiúil. Bhí a máthair cailte acu agus bhí siad tar éis filleadh ón bhFrainc lena n-athair.

Bhí siad i bhfad níos gile ná mise, ghlac mé trua leo agus dúirt liom: tar isteach áit a bhfuil cónaí orm, ag an am seo tá m'aintín amuigh ag fáil uisce, san oigheann tá pota le bia, tóg é, beathaigh tú féin ach ná' t aon rud a rá ansin do dhuine ar bith.- Ghabh siad buíochas liom agus, tiomáinte ag ocras, lean mo chomhairle gan leisce. I mí na Bealtaine, nuair a bhí na pónairí

leathana cócaráilte ag na uncailí, chuaigh siad chun cosa na muice a fháil agus ina ionad sin níor aimsigh siad ach an pota leis an mblonóg: ag smaoineamh go nádúrtha gurb mise a bhí ann, ar feadh go leor laethanta chuaigh siad i gcoinne mé chun íoc as dom. An uair sin bhraith mé an-bhródúil as mar don chéad uair bhí an mothú taitneamhach agam gur bhuaigh mé cath iontach i gcoinne a saint. Mar gheall ar an easpa sláinteachais, níor cuireadh isteach ar na dreancaidí ar fud an tí. Chas siad mo mhuineál san oíche agus chuir m'aintín greased dom le hola olóige gach tráthnóna chun cosc a chur ar na dreancaidí m'fhuil a shúchán. Ar maidin bhí cuma ar mo mhuineál mar a bhí sé péinteáilte. Cosúil le m'aintín, bhí míolta agam freisin, toisc nár éirigh liom dul i dtaithe ar mo cheann a ní. Ar an láimh eile, ba ghnách le m'aintín curl mo chuid gruaige agus é a ramhar le huisce agus le siúcra chun é a choimeád stílithe.

Ar an láimh eile, bhí mo chomhghleacaithe i gcónaí glan. Ní raibh fiú na daoine is boichte acu chomh salach liomsa. Chuidigh an múinteoir freisin le hobair an imeallaithe trí mé a bhrú ar shiúl ó gach duine go dtí an deasc deiridh. Bhí mo chorp salach gan cur síos. Nigh siad mé san abhainn uair sa bhliain, ar ócáid na féile Ferragosto, an ceann is tábhachtaí ar an mbaile.

Uair amháin agus mé ag smaoineamh ar mo mháthair, bhí mé thart ar seacht mbliana d'aois, thit mé isteach i luathreach fiuchphointe an brazier. Dhóigh mé mo lámh dheas agus níor thug m'aintín chuig an dochtúir mé, ach chaith mé luibheanna gach lá. Bhí dhá mboilgeog agam cosúil le dhá uibheacha colm, scread mé i bpian ach níor bhog sí. Bhí an chuma orm go raibh lucha á gnawed agam.

Théarnaigh mé go míorúilteach tar éis cúpla mí agus tá na comharthaí go fóill agam. Le linn na scoile, agus mé ar an mbalcóin Dé Domhnaigh amháin, d'fhiafraigh cailín beag a bhí ag

teacht anuas díom an raibh mé ag iarraidh dul in éineacht léi chuig ceacht catechism Miss Vincenzina. Ní raibh a fhios agam cad a bhí ann mar níor thug m'aintín go haifreann mé ach ar na laethanta saoire ba thábhachtaí, níor thuig mé cén bhrí a bhí le dul go dtí an eaglais. Bhí sagart, an tAthair Buemi, ina chónaí os comhair ár dteach, ach is beag uair a bhual mé leis agus d'fhéach mé air go drogallach. Dúirt m'aintín arís liom ad nauseam: "Má labhair tú leis, gearrfaidh an sagart sin amach do theanga." Mar sin féin, d'iarr mé agus gan choinne agam cead chun ceachtanna catechism a ghlacadh. Mhothaigh mé láithreach ar a suaimhneas sa timpeallacht sin. Thug an bhean óg leabhrán agus nuachtán dom. Mhothaigh mé an-áthas ar Íosa a chloisteáil, lá amháin dúirt sé liom go n-ullmhódh sé mé do mo Chéad Chomaoineach. Labhair mé faoi sa bhaile agus dúirt siad liom go raibh mé fós ró-óg. D'fhreagair mé, suite, go mbeadh sé déanta ag na cailíní go léir sa ghrúpa. I ndáiríre bhí siad deimhnithe cheana féin, áfach, d'fhan an bhean óg agus mé ag comhaontú agus shocraigh an dáta le sagart San Nioclá: lá Corpus Christi.

Tháinig fadhb an ghúna bán chun cinn, ach chuir duine éigin in iúl don aintín go raibh na mná rialta ag ligean ar cíós é. Tháinig an lá súil leis le fada: ar maidin in éineacht liom go dtí troscadh séipéal. Shíl sí go raibh na cailíní eile ann mar níor ghlac sí riamh as a stuaim féin dul i dteagmháil leis an bhean catechism. Nuair a thuig sí go raibh mé i m'aonar, mhasla sí mé: "Liar, rude." Bhí mo mhúinteoir ag aifreann an mhaidin sin freisin le daoine eile. Chuir mná áirithe a bhí i láthair í ina luí. Tháinig an sagart agus thóg sé ar láimh mé agus thug go dtí an sacraistí mé chun a admháil. D'inis sé focail álainn dom nár chuala mé riamh cheana. Bhraith mé mar a bhí mé ag eitilt chun na bhFlaitheas agus dúirt mé liom féin: "Níl sé fíor go sagairt a ghearradh amach teangacha, ar a mhalairt a fhios acu conas a thuiscint an fhulaingt cailín beag."

Dá bhféadfainn é chuirfinn barróg air agus phóg mé é le háthas.

Thug sé orm cúig Hail Marys a rá mar aithrí agus d'fhill mé ar mo shuíochán. D'fhiafraigh an aintín díom láithreach cad a dúirt mé leis an sagart a d'fhan ann chomh fada sin, agus dúirt mé: - Mhúin an bhean óg dom gur rún an admháil -. - Sea, ach caithfidh tú a insint dom an chéad uair - go áitigh an chláirseach. Níl aon slí. Bhí aifreann ann, Comaoineach agus ar an mbealach amach chuir siad iallach orm lámh m'uncail a phógadh agus a rá: "Beannaigh mé le do thoil." Thosaigh mé le mo sheanathair, an frása céanna i gcónaí, ansin chuaigh mé timpeall na gaolta go léir. Thug Aintín Gaetana leabhrán dom. Bhí ocras orm, ach níor thairg éinne bia dom. De ghnáth, nuair a bhí an searmanas thart, bhí sé de nós dul go dtí an barra chun granita a fháil le brioscaí, ach sháraigh an mania iad le haghaidh coigilte: ag meán lae d'itheamar pláta pasta agus san iarnóin chuamar go dtí an grianghrafadóir mar gheall ar mhol na gaolta grianghraf de mamaí a sheoladh.

Bhí an dara rang críochnaithe agam agus rith mé le marcanna

an-íseal. An bhliain sin bhí orainn fanacht faoin tuath an samhradh ar fad. Rinne mé agóid: "Ar an Domhnach ar a laghad caithfidh mé dul chuig Aifreann agus cuairt a thabhairt ar mo sheanathair atá ina aonar." Fear an-mhaith a bhí ann, ag fulaingt le plúchadh. Rinne an iníon faillí air, go páirteach as faillí, go páirteach toisc go raibh sí riochtaithe ag a fear céile, a bhí i gcónaí feargach leis na comharsana, gaolta agus athair-i-dlí.

Thóg mé an níocháin le nigh agus thóg mé go dtí m'aintín go rúnda ó Michelillo nó bheadh trioblóid ann. Níor bhraith sé fiú grá dá athair: lá amháin tháinig duine dá leath-deirfiúracha go Castrangia lena insint dóibh go raibh sé bás. "Mura n-imeoidh tú, ciceáil mé san asal thú," a dúirt sé léi.

Nuair a bhí cóisir sa sráidbhaile, tairgeadh an "pezzo duro" do bhail an bhanna ceoil, uachtar reoite ar a dtugtar mar gheall ar a chomhsheasmhacht ar leith. Uncail Michele, ní raibh sé soiléir riamh cé acu toisc nár thaitin sé leis nó toisc go raibh sé tiomáinte chuig comhartha neamhghnách flaithiúlachta, nuair a chonaic mé ag dul thart ar a dtugtar me: "Concettina, tar agus faigh an t-uachtar reoite". Agus mar sin thapaigh mé an deis taitneamh a bhaint as, ar na hócáidí neamhchoitianta sin, rud éigin go maith.

Tamall ó shin chuir an Dr. Cosentino ó Baceno mionsonra a bhí cailte i mo chuimhne i gcuimhne dom. Agus an banna ag seinm trí shráideanna an bhaile, rinne na páistí iarracht a bheith páirteach sa pharáid. Ach chun a láithreach a chosaint b'éigean "aithne" a chur ar bhall. Chun é a chruthú, bhí a lámh ina phóca seaicéid. Ar an mbealach seo lean mé m'uncail Michele, agus choinnigh Gianni Cosentino, mac le múinteoir bunscoile agus gan athair, a lámh i bpóca cheannaire an drong.

I lár an chogaidh, thosaigh roinnt buamaí ag titim i Novara. Rith gach duine ar shiúl agus ghlac roinnt lucht aitheantais tearmann i Castrangia linn. Maidir liom féin, bhí sé ina chóisir mar go raibh mé in ann a bheith i gcuideachta. Anois agus arís d'fhéadfá an fheadóg shrapnel a chloisteáil. Tháinig an scéal tragóideach freisin go raibh mac úinéir siopa taosráin Orlando stróicthe as a chéile ag buama. Fágadh an mháthair i Domodossola, ag iompar clainne don cheathrú huair, ina haonar le Rosa agus Antonietta. Glaodh ar m'athair ar ais go dtí an tSicil le bheith ina Bersagliere. Cúpla mí tar éis dó imeacht d'fhoghlaim sé gur rugadh a mháthair cailín beag darbh ainm Emma agus go raibh an deis aige filleadh abhaile mar go raibh sé ag súil go mbeadh sé díolmhaithe le ceathrar leanaí.

Ar an drochuair, nuair a tháinig sé go Domodossola fuair sé iontas searbh: scoir Emma de bheith ina cónaí tar éis 12 lá. Dhá lá ina dhiaidh sin bhí air filleadh ar an tosach. Cúpla mí ina dhiaidh sin - ba é an tréimhse éiginnteachta agus éagobhsaíochta a bhí ann tar éis an 8 Meán Fómhair - d'éirigh leis éalú ón tseirbhís mhíleata agus d'fhill sé ar Novara chun fanacht go dtiocfadh deireadh leis an gcogadh chun dul isteach lena mháthair. D'oscail sé siopa gréasaí beag. Gach lá chuaigh mé chun é a fheiceáil. Cúthail ach shrewd do m'aois, bhí an intuition agam go raibh daidí ag dul a chodladh le bean phósta ach le fear céile míleata. Lá amháin chuaigh mé isteach in oifig na dticéad ar an tsráid suas an cnoc i Piazza Bertolami. Bhí an duine ón gcéad siopa eile ag comhrá le daid. Phun mé le mo innéacs agus mo mhéara láir ag cur in iúl súile m'athar a bhí ag caimiléireacht ar mo mháthair. D'éirigh leis an gcomharsan mé a choinneáil siar, agus dúirt m'athair le gáire "Cuimhnigh do ghnó féin". I '44 rugadh buachaill dorcha, gruaig chatach cosúil leis ...

I Badiavecchia thit a sheanathair taobh thiar tinn le hailse boilg.

Fuair mé cead ó m'aintín dul chun é a fheiceáil. Is minic a tháinig mé anuas ó Castrangia agus shiúil an stráice feadh na habhann. Is cuimhin liom é sa leaba, síochánta. Bhí seanmháthair fós gnóthach leis an siopa agus níorbh fhéidir léi mórán ama a chaitheamh air. Chuir sí brainse olóige ina láimh chun na cuileoga a ruaigeadh, ach chuaigh sé in olcas agus ní raibh an neart aige a thuilleadh agus d'éirigh liom iad a ruaigeadh uaidh. Ar 2 Samhain, 1944 in aois a 66 bliana d'éitil sé chun na bhFlaitheas. Bhí Daid fós sa tSicil. D'fhreastail a chuid uncailí ar an tsochraid freisin.

Ó am go chéile fuair mé roinnt litreacha ó mo mháthair. I '45 d'fhill daidí go Domodossola agus i '46 rugadh mo dheartháir Giuseppe.

Caibidil a ceathair - Ola, cuachaillí agus an tsúil olc

Bhí an cogadh ar siúl ar fud an domhain, bhí cumarsáid deacair, agus níor chualamar ó Mháthair a thuilleadh. Ar ámharaí an tsaoil, tugadh m'athair siar go dtí an tSicil sa Chór Bersaglieri agus nuair a bhí cúpla lá sairse aige tháinig sé ar cuairt chugam. Mar gheall ar an gcogadh bhí go leor daoine faoin tuath. De ghnáth d'fhan na daoine easáitithe ar feadh cúig lá déag, ach ansin bhí an baile i mbaol buamála agus b'fhearr leo fanacht faoin tuath ar feadh na bliana.

Gach anois agus ansin ghlac mé tearmann leis na daoine sin. Bhí teaghlach ann le ceathrar leanaí a bhí i gcónaí i ndea-spiorad cé go raibh easpa bia acu. Chonaic mé saint m'uncailí a raibh an oiread sin figí triomaithe acu agus nár thug do dhuine ar bith iad: ghlac mé dornán deas agus thug mé chucu faoi rún iad. Shábháil mé cuid de na pónairí a thug siad dom le haghaidh bricfeasta dóibh. Fiú arán crua: slisne a chuir m'aintín i mo phóca roimh dhul ar scoil a roinn mé leis na leanaí sin agus mar mhalairt air sin thug siad páipéar dom le scríobh air, thug siad orm imirt ar an luascán agus thóg duine acu bréagáin, cathaoireacha agus leapacha do bhábóg a thug sí dom féin agus dá deirfiúr beag,

agus rinne a deirfiúr níos sine bábóg ceirteacha dúinn.

Tharla sé uaireanta go ndeachaigh mé síos go dtí an abhainn, áit a ndeachaigh na mná ón gceantar máguaird chun a gcuid éadaí a ní le fuinseog, agus sheas mé ansin ag amharc ar iontas ar an tine a lasadh chun an t-uisce a théamh i gcoimeádán a bhí suas le dhá chloch mhóra.. Ní fhaca mé mo aintín ag déanamh na n-oibríochtaí seo. Níor nigh sé riamh nó chuaigh sé go dtí an abhainn nuair nach raibh aon duine ann ionas nach nochtadh sé a chuid éadaí ramhar agus an-salach.

Amanna eile thug mé faoi deara na mná a scaipeadh an línéadach fite sa bhaile ar na clocha ar feadh dhá nó trí lá. Fliuch siad é agus thriomaigh siad é faoin ngrian gortach go dtí gur iompaigh sé bán. Chuir m'aintín gaoch abhaile orm i gcónaí ach lig mé orm nár chuala mé. Le linn an chogaidh, d'fhill a hiníon céile ó Torino le cailín beag freisin. As meas ar Salvatore, a leasmhac, caitheadh léi mar bhanríon. Le linn na tréimhse sin d'fhan siad sa sráidbhaile agus le haghaidh na hócáide thóg an aintín amach an gallúnach scented, tuáillí línéadaigh, triomadóir mias, éadaí boird agus naipcíní chun tuiscint mhaith a dhéanamh. Ina ionad sin caitheadh liom mar sheirbhíseach, a cuireadh chun earráidí a rith agus uisce a fháil ón tobair, mar ba náire é aoi a sheoladh.

Tháinig an Nollaig agus, de réir saincheaptha thuaidh, ar maidin tugadh an Bride bronntanas álainn ó Leanbh Íosa dá hiníon: sraith álainn potaí agus saucers le haghaidh bábóg. Bhí mé sásta ar a son, ach ag an am céanna bhí mé ag pléasctha le fearg mar níor tharla na rudaí sin domsa riamh. Bhí mé ag éirí níos laige agus níos laige. Bhí fíonchaora ann ach is mairg lena n-ithe: b'éigean iad a bhrú le haghaidh an fhíona. Ní fhéadfá a ithe ach an ceann a goideadh ó na comharsana. Bailíodh cnónna coill ach chun iad a dhíol. D'ith mé roinnt rúnda ar nós na n-ioraí sa choill.

Ní cheannaigh m'uncaílí bainne ach um Nollaig agus faoi Cháisc chun brioscaí a dhéanamh agus bhearradh mé é le teaspoon agus é ag fiuchadh. Is annamh a d'ullmhaigh m'aintín uibheacha friochta dom. Ba mhinic a bhí súil agam go bhfriochofadh sí dom é:- Cuirimís uaidh é mar sin nuair a bhíonn cuid againn agus an breith ag breith na n-uibhe (fear óg ó Messina a bhí ann a chuaidh thart fá'n tuath ag bailiú uibhe 's ag éirghe amach mar úr) sinn. féidir iad a dhíol agus a fháil ar an airgead -. Bhailigh sé uibheacha ar feadh dhá mhí agus ansin dhíol sé iad.

Is dócha go raibh sicín ina lámha ag muintir Messina a cheannaigh na huibheacha. B'éigean na figí a sileadh, níorbh fhéidir ach cuid acu a ithe, fágadh na cinn eile le triomú sa ghrian le díol nó le caomhnú don gheimhreadh. I mí Dheireadh Fómhair, rinneadh castáin álainn sa tráthnóna. Dá mbeadh aon cinn scafa fágtha thall, d'fhágfadh m'uncaíl ar an mbord iad sa seomra beag (ní ar an pláta ach ar an mata a bhí ramhar leis an ola a shileadh as an lampa) agus ar maidin, nuair a d'éirigh sé ag ceathrar chun dul ag obair, dhúisfeadh sé mé agus thug sé na castáin dom agus déarfadh sé liom: "Tá bricfeasta agat". Ghéill mé agus d'ith mé as an ocras iad, ach bhlais siad mar ola agus gan dabht thug siad pian boilg dom. An uncaíl bragged timpeall: - Is breá liom mo neacht, ullmhaím castáin fiú as a cuid nuair a bhíonn sé fós déanach san oíche -. Indáiríre bhí fuath ag m'uncaíl ina shúile. Uaireanta bhí siad buí, fiery dearg nuair a tháinig fearg air: fiú amháin más rud é beag, na súile ionradh a aghaidh. Bhí siad beag agus domhain cosúil le poill chúnga agus fuath ag stealladh astu. Idir an dá linn, bhí bua ag dysentery agus péisteanna. Ó am go chéile thug m'aintín teaspoon ola dom. Coinníonn sé seo na péisteanna ar shiúl, labhair sí le cur ina luí uirthi féin... ansin thosaigh sí leis an "prichentu": - Mazzai un vermu gruossu quennu ìa pagana, ùa u mazzu chi sugnu all Christian. Nó ar an

Luan a chloiseann tú, nó ar an Máirt a chloiseann tú, nó ar an gCéadaoin a chloiseann tú, nó ar an Déardaoin a chloiseann tú, nó ar an Vinardì a chloiseann tú, nó ar an Satharn a chloiseann tú, matteia du jurnu of Easter u Viermu sturdudu a tierra casca.-

(Mharaigh mé péist ramhar nuair a bhí mé i mo pháigánach agus maraíonn mé é mar Chríostaí anois. Ar an Luan Naofa, ar an Mháirt Naofa, ar an gCéadaoin Naofa, ar an Déardaoin Naofa, ar an Aoine an Chéasta, ar an Satharn Naofa, ar maidin lá na Cásca titeann an péist stunned go talamh).

Níl a fhios agam conas a mhair mé.

Anseo osclaíonn muid lúibín.

Chuaigh blianta fada thart agus bhí pianta boilg orm. Chuaigh mé a dhéanamh x-ghathanna le meaisíní an méid seomra. Thug siad pap bán dom féachaint an raibh aon othras ann. Ar an drochuair, ní raibh faic le feiceáil. Dúirt an raideolaí gur gastritis a bhí ann agus thug sé roinnt maolaitheacha dom chun an phian a mhaolú. Tháinig mé go dtí an pointe nach raibh mé in ann spúnóg uisce a ghoil. Bhí mé timpeall caoga bliain d'aois. Mhol Paolo, cara le Armando ó Piacenza, mé a thabhairt chuig speisialtóir. Tháinig sé chuig an Dr Mazzeo freisin. Ní fhéadfadh an ionstraim gastroscopy dul isteach níos faide ná an scornach. "Níl a fhios agam conas an bhean seo a shábháil," a dúirt an dochtúir, "tá an pylorus dúnta." D'fhág na daoine go léir a raibh an gastroscopy acu an seomra ar a gcosa féin. Mise ar shínteán le IV. D'ordaigh an dochtúir leigheas láidir dom ar feadh dhá mhí. Nuair a d'fhill mé an ionstraim fós ní raibh pas a fháil. Cóireáil eile níos láidre fós ar feadh trí mhí.

Cúig mhí tar éis an chéad chuairt thosaigh an ionstraim ag briseadh tríd an pylorus. "Miracle!" arsa an Dr Mazzeo. Nuair a

baineadh an feadán chuir sé go leor ceisteanna orm féachaint an raibh sé ó bhroinn nó ba chúis leis. Thosaigh mé ag caoineadh: "B'fhéidir gurb é an ola a thug Zizi dom anois agus arís do na péisteanna." Chuir an dochtúir a lámha ina chuid gruaise: "Ola? Agus tá tú fós beo! ". Ag leanúint leis an gcóireáil, rinne mé an gastroscopy arís agus arís eile.

A bhuíochas leis an Dochtúir Mazzeo a shábháil mo shaol, anois blianta ina dhiaidh sin is féidir liom taitneamh a bhaint as bia gan ach roinnt leigheas srianta.

Nuair a ghlaigh duine éigin uirthi ón mbalcóin, choinnigh a haintín a ceann ag sníomh. Ansin mhol siad di gloine beag fearóicín a thógáil ar bholg folamh. Chuir sí ina luí ar a fear céile é a cheannach agus ar maidin thug sí gloine dom freisin.

Ina theannta sin, bhí piseog i réim sa teach sin freisin. Bhí tinneas cinn ar a uncail i gcónaí as an bhfíon a d'ól sé, ach dar leis ba é an chúis a bhí le droch-shúil duine. B'éigean don bhean é a choinneáil slán: thóg sí pláta le roinnt uisce, dhoirt sí isteach roinnt salainn agus braon ola agus ansin thosaigh sé leis an prichentu le haghaidh an tinneas cinn: - Oglu biridittu, oglu santissimu, tar go dtí an teach seo agus ruaig ar shiúl seo morocchìu, oglu biriditto, imigh amach agus ruaig ar an mammucca seo... (Ola bheannaithe, an ola is naofa, téigh isteach sa teach seo agus seol uait an drochshúil seo, an ola bheannaithe, bí láidir agus seol an diabhal leat...).

Mhéadaigh an slick ola bheannaithe seo, de réir a gcreidimh, an tsúil olc. Go gairid ina dhiaidh sin doirteadh uisce i gceithre choirnéal an tseomra agus d'imigh an tinneas cinn air.

Chun créachta a leigheas, cuireadh cobwebs le hola, agus píosa beag feola chun brat a dhéanamh. Bhí an meascán uafásach sin, a dúirt siad, dothuigthe! Ar maidin thug siad gloine

uisce dom le Maignéise. Tar éis tamaill, an crith ar fad, bhí orm dul amach sa fuar chun mé féin a shaoradh. Nuair a tháinig mé slán chuir siad chuig bean mé a rinne cleasanna draíochta: thomhais sí mé ó cheann go ladhar le sreang agus mo lámha cothrománacha leis an gcéanna. Má bhí píosa ar iarraidh seachnaíodh sé bás an bhliain sin.

Fiú dá mbeadh creideamh ag na h-uncailí i nDia, sna Naomh, sa Mhadonna. Gach bliain ar an 8 Meán Fómhair shiúil siad go Tindari, go dtí an tearmann tiomnaithe don Madonna Dubh timpeall daichead ciliméadar ar shiúl ón mbaile. Cheana féin ó bhí mé cúig bliana d'aois bhí orm an pheannaireacht sin a dhéanamh.

Tráth na n-oilithreacht go Tearmann Tindari, an lá roimh an aintín rinne an cappini (slipéir) as ceirteacha. Chuaigh Uncail go pointe ag seilg agus thug sé abhaile coinín fhiáin nó dhó chun cócaireacht. Chun tuiscint mhaith a dhéanamh, d'ullmhaigh an aintín úlla líonta líonta freisin. D'fhéach sé sa scáthán agus ghlan sé a aghaidh le héadach. Ag an am bhí an t-amhrán "Cá bhfuil zazà, mo áilleacht" i vogue agus fuair mé an nós "zizi" a ghlaoch air.

D'fhágamar go Tindari timpeall a haon déag um thráthnóna chun breacadh an lae a bhaint amach. Tuirseach agus traochta mar gheall ar mo leochaileacht, is iomaí uair a d'iarr mé roinnt uisce úr, ach níor cheannaigh siad ó na stallaí é cosúil leis na daoine tuirseacha eile go léir: chuaigh siad i scuaine ag an aon tobair atá suite in aice leis an séipéal as a raibh uisce te ag sreabhadh. níor chabhraigh sé leis an teas a mhaolú. De réir traidisiúin, cheannaigh siad chickpeas, pónairí leathana agus pónairí cannellini, ansin chuaigh siad chun aifreann, ghuigh an Madinuzza agus ar an mbealach amach bhuaill siad lena gcomhbhaill sráidbhaile agus mo ghaolta paternal. Ag meán lae

chuamar ag ithe faoi na crainn olóige mórthimpeall. Is mór an náire go raibh mé chomh tuirseach, an lá sin i ndáiríre bhí bia blasta ann i gcónaí chun tuiscint mhaith a dhéanamh os comhair cairde. I measc an lóin bhí coinín fiáin a cócaráil san oigheann, rud a chuaigh an t-uncail go hiondúil chun seilg cúpla tráthnóna roimhe sin, úlla agus piobair líonta, fíonchaora agus brioscaí baile. Chun filleadh abhaile ghlac na cairde modh iompair: an carr nó cairteacha capall. Bhreathnaigh mé, d'éirigh cheana féin le filleadh ar scór. Ach amháin má bhí uncail raibh mé in acmhainn a marcaíocht ar chapall, ar shlí eile bhí sé pianmhar.

Caibidil a cúig - Na hulchabháin

Fós ar ábhar an chreidimh, ós rud é go raibh m'uncail ina bhall de Bráithreachas, bhí sé de dhualgas orthu a admháil agus cumarsáid a dhéanamh ar Domhnach na Pailme i séipéal San Giorgio. Bhí an searmanas ar siúl ag a cúig ar maidin, d'admhaigh an sagart na fir go léir i séipéal ar dtús, ansin chuaigh sé i dtreo an faoistine do na mná.

Nuair a bhí seal a haintín, a bhí ag caitheamh seálta mór dubh, thug sí an t-éadaí gar don ghráta chun í féin a chlúdach oiread agus ab fhéidir: ba chosúil go raibh uirthi ionanálú chamomile a ghlacadh. Admhaigh sé agus ansin: - Anois tá sé do sheal - dúirt sé liom. Cé gur theastaigh uaim admháil a dhéanamh i rith na bliana ní raibh mé in ann. Dúirt m'aintín liom: "Níor cheart duit magadh a dhéanamh ar an Tiarna, is leor uair sa bhliain, nó ní fiú duit an t-óstach a ghlacadh mar is féidir leat peaca a dhéanamh fiú le do shúile."

Timpeall a naoi a chlog Aifreann Naofa, comaoineach agus díreach abhaile. Mar is gnách, ar chúiseanna fánach, thosaigh a uncail ag mionnú agus bhí casacht néarógach uirthi. Tharla radharcanna do-inscrite: dá mba rud é go raibh gá ag duine ar chúis éigin an lá sin, ní fhéadfaidís spit a chaitheamh, nó chaithfidís an Tiarna as a mbéal. Dá dtarlódh sé go

truamhéalach, thógfadh sé clúdach an chrúiscín, chaithfeadh sé isteach é agus d'ól sé an leacht arís le huisce agus le siúcra. Le linn na Seachtaine Naofa, d'fhan daoine sa sráidbhaile fiú san oíche chun freastal ar na seanmóirí tráthnóna a bhí ar siúl ag an manach. Ar an Déardaoin ullmhaíodh an colombe, taos brioscaí de chruthanna éagsúla le huibheacha crua bruite bruite le huisce agus anella, comhábhar dathúcháin tocsaineach. Ar Aoine an Chéasta ar maidin troscadh thugamar cuairt ar na heaglaisí go léir a bhí maisithe le sprouts cruithneachta, ansin shlogamar trí duilleog gariníon (luibh leighis le boladh dian) a chinntigh folláine don bhliain ar fad.

Ní raibh ort a bheith ag obair i rith an lae chun gortú Íosa céasaithe a sheachaint, dá mbeadh tú fuaite go mbeadh an tsnáthaid gafa, dá bhfeicfeá go raibh an baol gortú do chorp, agus mar sin de. Don lá sin, is cuma cad a rinne mé, ní raibh mé buailte fiú, nó bheadh Íosa ag caoineadh. Ag a haon déag a chlog ar an Satharn bhí Aifreann na Síochána agus Aiséirí. Thug na páistí go léir colúir leo chun beannacht an tsagairt a fháil agus ansin é a ithe. Ní raibh mé in ann an sásamh sin a bhaint riamh mar bhí orm mo chol le dhá ubh a shábháil don turas scoile a eagraíodh ar an Mháirt i ndiaidh na Cásca. Bhí orm ubh a thairiscint don mhúinteoir. Lá Cásca cheannaigh siad dom uan beag déanta as pasta ríoga, an ceann is lú ionas nach a chaitheamh i bhfad ró. Bhí an t-uncail chomh stingy sin gur bhain sé a bhróga leis an súiche as an bpanna a bhí ar an tine. Dá mbeadh a fhios ag m'aintín go raibh post á chríochnú aige agus go raibh siad ag íoc as, chuir sí in iúl dom: "Fiafraigh de d' uncail ar thug sé an t-airgead uaidh."

B'éigean di féin agus mise grádh a thabhairt dó mar dhá sclábhaí beaga go dtí gur aistríodh é agus gur thug sé deich líre dhi agus cúigear dhom. Ní raibh mé in ann mo chuid airgid a

chaitheamh mar bhí sé i ndán don bhanc mhuiniompair. Nuair a dúirt mé le m'aintín go raibh mé ag iarraidh an crannchur a imirt. D'aontaigh sí mar go raibh súil aici a bhuachan. Bréag ab ea mianach. I ndáiríre mhothaigh mé lagaithe ó thaobh feistis i gcomparáid le mo chomhghleacaithe: bhí sciortaí acu, ach níor thaitin le m'aintín iad agus b'éigean dom gúnaí iomlána a chaitheamh. Chaith siad go léir stocaí glúine cadáis bán, donn nó gorm, bhí orm na stocaí a rinne sí in oráiste a dhéanamh, dath a chosain níos lú ná na cinn eile. Chaith mé iad os cionn na glúine le tacaíocht ó bhanna leaisteacha, ach ba í an fhadhb is mó ná, gan chos, shroich siad suas go dtí an rúitín. Thairis sin chaith mé péire stocaí gearra le cufaí. Bhí mé imeallaithe go leor cheana féin agus bhí orm seasamh amach do mo chuid éadaí freisin. Leis na cúig lire bhí sé beartaithe agam péire stocaí níos oiriúnaí a cheannach a chaithfinn ar maidin roimh dhul isteach sa rang. Bhí an siopa dúnta an lá sin. Ní raibh mé in ann dul abhaile leis an airgead mar bheadh sé aimsithe ag m'aintín. Shíl mé iad a chur i bhfolach faoi chloch feadh rian an mhiúil. Bhí sé ag cur báistí san oíche agus, déanta as páipéar, chuaigh siad i léig go hiomlán, mar a thuig mé an mhaidin dár gcionn nuair a chuaigh mé chun iad a aisghabháil.

Chuaigh cúig lá déag thart agus d'fhiafraigh m'aintín díom an raibh an crannchur buaite agam. Fiú ansin ní raibh mé macánta agus dúirt tá. Níor tháinig an t-airgead sin riamh. Ar Aoine an Chéasta, le linn na mórshiúlta in ómós do Mhuire na mBrón, bualadh leis an múinteoir d'iarr sé míniúcháin uirthi. Bhí mé ag fáil bháis de náire. Ar ndóigh, ní raibh sí ar an eolas faoi gach rud, agus mar sin fuair mé dhá slap ó m'aintín faoina súil ghéar. Chuaigh mé ar scoil i gcónaí go toilteanach, ach le torthaí lag. Níor thuig aon duine mé agus tugadh ardú céime dom i gcónaí a bhuíochas le moltaí, agus mar sin bhí mo mháthair socair go

ndearna siad staidéar orm i gcónaí. Bhí mé ceart go leor leis an cat, go dtí lá amháin d'fhill an t-uncail measce ón mbaile le roinnt tripe agus ghlac an t-ainmhí píosa chun é féin a bheathú. Thóg sé muscaed a d'fhág na saighdiúirí, mharaigh sé é faoin tuath oscailte. Ba mhór an díomá dom é.

Ag am buaileadh chuaigh mé chun an grán cruithneachta agus an eorna a bhí fágtha ar chlós feirme na comharsan a phiocadh, chuir mé i mála iad agus thug mé go muileann Bean Tindara ar an abhainn iad. Thug mé ansin an plúr go Novara chuig col ceathrar mo mháthar a chuaigh, mar bhaintreach le beirt pháistí beaga, chun adhmaid a bhailiú sa choill ar maidin agus las an oigheann chun arán a ullmhú dóibh siúd a thug an plúr di, ag tuilleamh roinnt airgid agus beagán aráin do na páistí.

I mí Mheán Fómhair, nuair a bhí na figí níos aibí, dhreap mé na plandaí agus roghnaigh mé na torthaí blasta, agus iad a chur i gciseáin cána crochadh le hook ó na brainsí. Gearradh na figí agus fágadh iad le triomú sa ghrian ar cheannbhrat. Tar éis cúpla lá tháinig siad tirim. Curtha i gciseáin mhóra iad a ithe sa gheimhreadh. Sna hamanna áille sin, tháinig Bean Maria, comharsa ón tuath, chun na figí triomaithe a ullmhú. Is minic a chuaigh mé ar cuairt chuici. Bhí sí ina máthair ag go leor leanaí. Bhí duine acu, Carmelo, epileptic. Ó anois agus arís ní raibh sé le fáil a thuilleadh. Chuaigh an mháthair buartha ar a lorg agus bhí mé beagnach ag spraoi léi in éineacht leis.

Nuair a bhí mé sa chúigiú grád d'iarr an múinteoir orainn a chur in iúl dár dtuismitheoirí go dtabharfadh sí go dtí an phictiúrlann muid chun an scannán "The Little Alpine" a fheiceáil. Na uncailí: "Ní théann tú a fheiceáil go bruscar." Chuala nia an tsagairt thall: "Caithfidh tú í a chur, ní fhaca mé ach an oiread é." Ansin bhí siad ar athraíodh a ionad agus bhí mé in ann dul.

Tháinig pacáiste ón mháthair le milseáin. Bhí roinnt tugtha

agam ar scoil. Tráth an ghorta a bhí ann agus bhí milseáin gann fiú. Mhúin deirfiúr mo mhúinteora an ceathrú grád agus mé sa chúigiú grád. D'iarr sí milseáin ar chailín beag níos boichte ná mise a bhí tinn agus d'fhág mé iad go léir ar a son.

I 1945 d'fhill m'athair go Domodossola. Chonaic mé arís é i mí Aibreáin 1946 agus in éineacht leis bhí mo mháthair a bhí ag súil le leanbh.

Chaith mé timpeall deich lá sona le mo thuismitheoirí. Chuaigh mé go minic chun cuairt a thabhairt ar mo sheantuismitheoirí agus uncailí, agus mar sin d'ith mé an oiread agus a theastaigh uaim agus d'ól mé go leor sodas ó mo sheanmháthair a dhíol iad. Sa deireadh bhí mo mháthair ag iarraidh mé a thabhairt léi go dtuaisceart na hIodáile, ach chuir m'aintín, i gcónaí bréagach agus santach, ina luí uirthi mé a fhágáil léi. Bhí mé sa chúigiú grád, i gcónaí ag streachailt mar gheall ar mo leochaileacht. Le linn laethanta an scrúdaithe tháinig an scéala faoi bhreith a dhearthár bhig. Go hiomlán sásta, ach brónach ag an am céanna, ghlaigh mé le háthas agus pian. B'fhéidir gur ar an gcúis seo a thug an múinteoir ardú céime dom cé nár oscail mé mo bhéal le linn na scrúduithe. An bhliain sin bhunaigh siad rannóg ardscoile sa sráidbhaile agus bhí beagnach gach comhghleacaithe ullmhaithe do na scrúduithe iontrála le dul isteach ann. Maidir liom féin ní raibh aon seans ann: bhí mo chuid uncailí cinnte nach raibh ach ulchabháin ag freastal ar an gcineál sin scoile. Go deimhin, nuair a chríochnaigh siad ardscoil bhí orthu dul go Messina le haghaidh a gcuid céimeanna máistreachta. Bhí ar mo thuismitheoirí smaoineamh ar an airgead do na leabhair a sheoladh, ní bheadh aon chostais déanta acu. Lean mé ag caoineadh mar bhí mé ag iarraidh leanúint ar aghaidh le mo chuid staidéir. Thug siad deis dom ansin clárú ar an gcúrsa gairmiúil dhá bhliain, meánscoil an-lag a mhair dhá

bhliain. Chuaigh na daoine is boichte ann, cibé ar bith a ghlac mé leis. Ag siúl siar agus amach, maidin agus tráthnóna d'fhreastail mé ar an gcúrsa. Bhí an scoil measctha: d'ardaigh na fir ba shuarach a lámha in aghaidh an stiúrthóra a mhúin an mhatamaitic, thuill siad na múinteoirí Iodálacha agus Fraincise freisin. Teagascadh obair tí do na cailíní agus eolas talmhaíochta do na fir. I ndáiríre, níor fhoghlaim muid rud ar bith. Ba mhaith an brabús a bhí agam a bheith cúthail agus tart mór chun foghlama.

Roimh dheireadh na scoilbhliana bhí na múinteoirí ullmhaithe againn le haghaidh amharclann carthanachta. Bhí orm láithreas a dhéanamh agus é gléasta mar bhratóg sráide. Bhí caipín a uncail ann, bhí na shorts ar iarraidh. Nuair a dúirt mé le mo aintín, exclaimed sí: "Tá tú amadán a chur suas bannaí." Níor chaill mé mo chroí: chuaigh mé go dtí bean chéile an bearbóra Liezza chun iarraidh air bríste a mic a fháil ar iasacht. Mar sin, tráthnóna an léirithe gléasta mé mar urchin sráide, i measc mórán bualadh bos agus éadóchas m'uncailí, a bhí i láthair sa lucht féachana don ócáid.

Ar an drochuair, chuaigh fiú an dá bhliain sin thart agus chríochnaigh mé an scoil go deo ag smaoineamh go raibh mé fós chomh aineolach agus níos mó ná riamh.

Caibidil a sé - Maith dom, le do thoil (Solas na réalta)

Bhí mé dhá bhliain déag d'aois nuair a tháinig mo mháthair ar cuairt chugam i mí Lúnasa le m'athair agus mo dheartháir beag a chonaic mé don chéad uair. Chuir sé áthas orm a aghaidh beag a fheiceáil agus is cuimhin liom an lá sin mar cheann de na cinn is fearr i mo shaol. Bhí rún daingean ag mo thuismitheoirí mé a thabhairt leo chun dul ar ais ar scoil, ach d'áitigh m'aintín as an smaoineamh iad don uair déag: chuirfeadh sí mé chun bheith ina seamstress le súil go bhfoghlaiméidís an cheird go maith. Agus mar sin a tharla sé, i gcoinne mo thoil. D'fhág mo thuismitheoirí agus d'fhan mé sa tSicil cosúil le leathcheann. As sin amach ní raibh aon tsíocháin agam agus ghlaigh mé faoi rún i gcónaí. Dúirt mo chuid uncailí go cinnte nach mbeadh grá ag mo thuismitheoirí dom cosúil leo, gur ardaigh siad mé mar iníon (is cinnte go ndeachaigh iníon tríd an bpian céanna liomsa). Lá amháin chuaigh m'aintín go dtí an seamstress is fearr ar an mbaile, áit a raibh an cheird foghlamtha ag mo mháthair freisin, chun fiafraí di an bhfostódh sí mé. D'fhreagair an feisteas go raibh ochtar cailíní aici cheana féin agus nach bhféadfadh sí an líon a mhéadú. An lá dár gcionn thug a haintín roinnt uibheacha

chuici le cur ina luí uirthi agus dúirt sí: - Tar ar ais i gceann míosa, b'fhéidir go bhfuil duine de na printísigh ag fágáil go Torino agus tá áit fós saor do do neacht -. Go poncúil, tar éis míosa chuir m'aintín chuig an tsaotharlann mé. Chuir an bhean óg, nach raibh níos mó ná méadar go leith ar airde, fáilte romham: "Ceart go leor, tógfaidh mé thú mar tá trua agam duit, samhlaím gurbh fhearr duit teacht chugam seachas fanacht faoin tuath. le do aintín." Ní raibh sé go hiomlán mícheart ag smaoineamh amhlaidh. An lá dár gcionn ag a hocht thaispeáin mé suas. "Tosaigh ag scuabadh an tsaotharlann," a dúirt sé liom, "ansin nighfidh tú an t-urlár." Bhí an scéal ag dul in olcas dom. Thosaigh mé ag glanadh mar is fearr a d'fhéadfainn. Bhí mé beag i stature, bhí mé dhá bhliain déag d'aois, ach d'fhéach mé ocht.

Ní raibh a fhios agam conas an t-urlár a ní: faoin tuath bhí sé déanta as cloch agus sa sráidbhaile, áit a raibh tíleanna, níor nigh m'aintín riamh é ionas nach gcaithfí amach iad. Rinne mé mo dhícheall a dhéanamh, ach thug an seamstress asal orm mar ní raibh mé nite go maith. Ar a naoi a chlog tháinig na hoibrithe agus thosaigh siad ag cur suime sa chúis nua (cailín beag). Bhreathnaigh siad go léir orm le haer na trua. Chuala mé a n-óráidí agus bhí stangadh as an eolas agam faoi rudaí riachtanacha an tsaoil. Ó am go chéile thug siad roinnt post seamstress dom, rudaí nár thaitin liom a dhéanamh, i gcónaí searbh faoi gan a bheith in ann staidéar a dhéanamh. Bhí taobh dearfach leis an lá: ag meán lae, gan a bheith ag filleadh ar an tuath, d'ith mé go ciúin sa bhaile, scaipeadh naipcín ar an mbord, shocraigh an ghloine, an buidéal uisce agus pláta. I mbeagán focal, as píosa aráin chrua agus cáise a ithe bhain mé taitneamh as an mbord a shocrú cosúil le gach gnáthdhuine. Tar éis lóin chuaigh mé go dtí comharsa a bhí naoi mbliana níos sine ná mé

agus a bhí ina seamstress. Chuidigh sí mo shúile a oscailt le mo naivety. Chónaigh a máthair, deirfiúr le cosa eilifint agus neamhbhailí eile léi.

Uaireanta thug siad cuireadh dom babhla anraith a bheith agam. D'iarr an seamstress orm cuidiú léi bróidnéireacht tras-stitch a dhéanamh ar éadaí leanaí. Uair amháin bhí géarchéim brón orm agus d'fhág mé leath an jab déanta. Uair eile, in ainneoin, thóg mé an luaith as an brazier agus chuir mé feadh an staighre é. Dúirt siad: "Cé atá ann? An ngabhfaidh mé galar?". Sa deireadh thuig siad mé agus thug siad maithiúnas dom.

Uaireanta chuaigh mé suas go dtí na mná rialta i ndílleachtlann Antoniano chun súgradh leis na dílleachtaí. Bhí mé in éad leo beagán mar gur mhair siad a laethanta in ord. D'ith siad leis an mbord i gcónaí socraithe go maith, ansin d'imir siad agus ar deireadh ag amanna socraithe thiomnaigh siad iad féin do dhiabhláocht Dé ag guí. Shíl mé: - Ádh mór orthu, níl a dtuismitheoirí acu a thuilleadh agus fós maireann siad go maith leis na mná rialta, cé go bhfuil tuismitheoirí agam ach tá iallach orm maireachtáil leis na uncailí uafásacha seo -. I ngan fhios dóibh, chun ceistiú leadránach ina dhiaidh sin a sheachaint, anois is arís chuaigh mé ar cuairt chuig aintín atharthachta a bhí ina chónaí sa sráidbhaile. D'iarr mé airgead uirthi chun litir a chur chuig mo thuismitheoirí ag impí orthu mé a thabhairt leo.

I mí na Samhna gach bliain thug siad chuig aonach Sant'Ugo mé a bhí ar siúl i Piano Vigna. Sa láthair seo bhunaigh na seantuismitheoirí paternal seid áit ar ullmhaigh siad feoil grilled agus ispíní a dhíol siad mar aon le gloine maith fíona. Maidir liom féin ba deis a bhí ann a bheith in éineacht le mo ghaolta atharthachta, feoil mhaith a bhlaiseadh agus sóid daite a ól, féachaint ar na stalláí a dhíolann braziers, lóchrainn, potaí

cré-earraí, quarts agus bumbaelli.

An lá dár gcionn chuamar arís go Badia Vecchia le haghaidh féasta Sant'Ugo, aifreann, mórshiúl beag agus ansin arís go dtí siopa mo sheantuismitheoirí a thairg ispíní, arán agus sóid dom, doirt sé seo as buidéal beag dúnta le liathróid. ag an inmheánach.

Uair amháin roimh an Nollaig chuamar go dtí Messina ar feadh 3 lá. Chodail muid le gaol. Níor thaitin mórán liom léi: dúirt sí lena cuid uncailí gur ghoid sí uibheacha ó fheirmeoir ag an margadh, ag cur as dá cuid. Bhí foghlamtha agam sa catechism nár cheart duit a ghoid. Sa tráthnóna chuamar le m'iníon go dtí fear uasal a rinne dealbha. Le bheith flaithiúil, thug m'uncailí airgead dom chun iad a cheannach. Ar an mbord greased de Castrangia bhí mé in ann a thógáil radharc nativity. Le brainsí asparagus agus roinnt calóga cadáis rinne mé bothán. Sa tráthnóna bhain mé taitneamh as an t-atmaisféar de dhá choinnle a cruthaíodh le sliogáin gallchnó sáithithe in ola agus píosa téad in aice le Babaí Íosa. Bhí uncail Michele buíoch as an smaoineamh freisin agus bhí sé ag iarraidh luach saothair a thabhairt dom: "Ntoia, craiceann dhá phiorraí prickly", agus chuaigh m'aintín chun iad a fháil faoina leaba áit a raibh siad coinnithe.

Nuair a stop mé a chodladh i Novara amháin, le linn novena na Nollag chuaigh mé le mo chomharsa Antonietta chuig an tseirbhís a bhí ar siúl ag 5 ar maidin i séipéal Annunziata. Ar chúl an tséipéil chuir an sacraist na cathaoireacha ar fáil ar tháille. Thugamar ón mbaile iad. Ar ár mbealach ar ais thugamar cuairt ar Carolina, bean níocháin an innealtóra, a bhí ag obair go luath ar maidin faoin staighre cheana féin. Ag an am sin bhí sí imithe cheana féin chun uisce a tharraingt as an tobair San Francesco le ceathrúna móra, chun an tubán adhmaid a líonadh. Dúirt sé: "Caùsi, fan anseo, táim chun féachaint an raibh aon bhrioscaí

fágtha ag na daoine uaisle aréir, le go mbeidh bricfeasta agat". Níor fhíll sé beagnach folamh-láimh. Thug mé cuireadh do Antonietta teacht suas agus las muid an brazier. Nuair nach raibh Carolina in ann teacht ar aon rud eile le hithe chuaigh mé go dtí an chistin chun píosa aráin chrua agus gloine uisce "bumbaello" a fháil. Stopamar go dtí 8 chun doilies a dhéanamh, ansin dúirt muid slán: chuaigh mé go dtí an cheardlann, chuaigh Antonietta chuig a teach chun cabhrú lena máthair mar bhí sí an t-aon iníon le 8 deartháireacha.

I Novara amháin bhraith mé mar shaoránach. Nuair a chuaigh mé ar cuairt ar sheanathair Turi ghlan mé a chuid fuinneoga agus thug sé "srea" (a tip) dom. Chuaigh mé a cheannach snas ingne. Cheannaigh mé an tuaslagóir freisin chun é a bhaint nuair a mhothaigh mé go mbuailfinn le mo chuid uncailí. D'úsáid mé púdar talcum mar phúdar. Faraoid: lá amháin d'fhág mé ar m'aghaidh é agus chuaigh mé trí mo thrioblóidí, slapaí agus maslaí. "Cá bhfuair tú an t-airgead don bhruscar sin?". Agus dúirt mé: "Nach bhfeiceann tú gur plúr é?". Idir an dá linn, bhí na comharsana tar éis bogadh go comharsanacht eile. Lá amháin thug siad cuireadh dom dul go dtí an sorcas. "Níl airgead ar bith agam..." a dúirt mé. Thug siad ar iasacht dom iad. Sa tráthnóna mairnéalach go dtí an tsaotharlann chun taitneamh a bhaint as an seó: mhoncaí ar an trapeze, leanaí ar capaill, elephants, clowns, rudaí nach bhfacthas riamh cheana. Ar an drochuair bhí orm 8 lire a fháil.

Cúpla lá ina dhiaidh sin, agus mé ag dul go Castrangia, i San Salvatore bhual mé le máthair dalta scoile le mála lán glasraí a ceannaíodh ó na feirmeoirí. D'fhiafraigh sé díom an bhféadfainn dul ar ais go dtí an baile mór (mar gheall ar mheon an ama bhí náire air dul go dtí an chearnóg lena mhála!). D'aontaigh mé, ag smaoineamh ar roinnt airgid a dhéanamh leis an leid. Ar an

drochuair, tar éis di a teach a bhaint amach le deacracht, thug sí luach saothair dom le ceithre peanuts. Níor chaill mé mo chroí. Thuill mé lira trí doily a dhíol le bean ó Fantina. Thóg mé Pinocchios cairtchláir le cosa agus lámha ar athraíodh a ionad le sreang. Cheannaigh roinnt leanaí iad ar chúpla cent. Smaoineamh eile: spéaclaí gréine do leanaí bochta. Bhí mé ag lorg cumhdaigh candy trédhearcach daite os comhair na barraí. Le páipéar siúcra ghearr mé amach an fráma agus bhí mé in ann cent eile a ghnóthú. Tar éis dhá mhí d'éirigh liom an 8 lire a thabhairt ar ais.

D'ainneoin a sheanaoise, an asma agus hernia a bhí air ó bhí sé cúig bliana d'aois, rinne an seanathair iarracht é féin a mhealladh faoin tuath, ó tharla gur bheag nár chuaigh a iníon ar cuairt chuige. Bhí sé go breá i rith dhá mhí an tsamhraidh nuair a tháinig a iníon chéile ó Messina: nigh sí a chuid éadaí agus chas an teach bun os cionn chun é a ghlanadh de gach rud a bhí carntha i rith na bliana.

Nuair a bhuaileamar le chéile déarfadh sé liom: "Is mór an náire d'aintín, ní féidir leat a chur ar sheanfhear bocht a leithéid sin d'fhulang le salachar." Sa tráthnóna chuaigh mé a thuairisciú, ach an aintín cháin a deirfiúr-i-dlí: - Tá sí ina saoránach, is féidir léi smaoineamh ar a son féin cad ba mhaith léi -. Agus d'fhreagair mé: "Tá an ceart agat, chonaic mé an glanadh a dhéanann tú: nigh tú an fualán fiú le haigéad agus d'éirigh sé lonracha arís." Ag an bpointe seo thug sé slap dom mar níor cheart labhairt faoi na rudaí seo agus bhí mé náireach.

Lá amháin thug mo sheanathair roinnt airgid dom agus cheannaigh mé leabhar amhrán a raibh na cailíní sa cheardlann ag caint faoi. Ar feadh tamaill d'éirigh liom é a cheilt, ach tráthnóna amháin ní raibh am agam agus an t-uncail, tar éis dó a thabhairt faoi deara, thosaigh sé ag mionnú: - Fiú an bruscar

gránna seo, anois tá tú ag éirí i do bhulaí -. Ar na focail sin chaith mé ina aghaidh é sula ndearna sé. Chaill sé radharc ar mo éirí amach, tharraing sé anuas crios mo bhríste agus thosaigh sé ag bualadh go foréigneach orm. Bhí mé timpeall trí bliana déag d'aois agus b'in é an t-aon uair a dúirt sé lena bhean chéile: - Chuala mé go bhfuil bean ag imeacht go dtuaisceart na hIodáile, in éineacht le do neacht go dtí an sráidbhaile agus seol léi chuig a tuismitheoirí -. Ag an nóiméad sin mhothaigh mé sásta, rinne mé dearmad fiú an pian a bhí ag na buillí a ghlac mé, ansin chuaigh mé agus shuigh mé ar an bhféar go smaointeach. Bhí an dorchadas ag titim, shíl mé, agus scáthanna na hoíche ag insíothlú craobhacha na gcrann agus gaoth éadrom fhuar ag teacht aníos ón abhainn.

Chlaon mé i gcoinne crann gallchnó agus thit chodladh ag féachaint ar na scamail. Shamhlaigh mé go leor, swarm de aisling ildaite. Chuir a ghaoth éadrom cares mo aghaidh. D'oscail mé mo shúile agus go aisteach bhí grá agam don áit sin a raibh fuath agam i gcónaí dom agus thuig mé don chéad uair le hiontas nach raibh sé soilsiú ach ag solas na réaltaí. Lig mé féin isteach sa stát seo de thréigean, shamhlaigh mé arís. Tháinig sonas cosúil le sreabhán mistéireach isteach i mo dhuine beag titim amach. Ní raibh mé i mo leanbh milis. Bhí mo chosa rocach, mar gur shiúil siad ar mhúiríní géara an tsrutha, ach bhí mo chorp ar fad, agus fiú m'anam, i dtaithe anois ar gach rud a d'fhéadfadh a bheith milis agus tairisceana a bhrath. Ach admhaím go raibh an codladh gairid sin iontach an tráthnóna sin agus níor aimsigh mé arís é. B'fhéidir gurb é sin an fáth gur cuimhin liom fós é. Go tobann quieuit lámh ar mo ghualainn, tháinig aintín Antonia agus ina bhealach féin, go tobann dhúisigh mé suas: "Lig dúinn dul abhaile. Nuair a thagann muid, beidh tú póg lámh do uncail agus insint dó - Le do thoil logh dom - ". Agus mar sin a bhí.

An tráthnóna sin chuaigh mé a chodladh ar crith, ní raibh mé in ann codladh an oíche sin agus chaith mé na huairéanta ag súil frantic an lae. Dá sleamhnainn isteach i mo chodhladh gan a fhios a bheith agam, chuirfinn scanradh orm go tobann amhail is dá mba trí ghlaoch nó trí mheon comhfhiosachta a d'éiligh orm bheith i mo dhúiseacht agus i bpian agus nár thug faoisimh ar bith dom. Chaith mé an chuid eile den am le mo shúile ar oscailt, ag déanamh grinnschrúdú ar na arrachtaigh a tharraing dorchadas na hoíche ar na ballaí agus, gan an neart chun rud ar bith a dhéanamh, ghlaoigh mé agus ghlaoigh mé. Ach ní raibh sé ina caoineadh brónach, bhí sé rud éigin eile nach raibh mé in ann a bhrath. An lá dár gcionn ní dheachaigh mé go dtí an tsaotharlann mar bhí cuma léarscáile ar mo chorp, bhí sé chomh brúite. D'fhill mé ach tar éis seachtain nuair a thosaigh na comharthaí céimnithe.

Caibidil a seacht - Emilia

Tráthnóna Dé Domhnaigh chuaigh mé go dtí an dílleachtlann le roinnt cairde: mhínigh bean rialta an Soiscéal dúinn ar bhealach deas le roinnt scéalta grinn ábhartha. Ba mhór an t-áthas é an uair sin a chaitheamh go sona sásta. Lá amháin dúirt sé linn go dtiocfadh an t-easpag Messina i mí Dheireadh Fómhair le haghaidh na Daingnithe.

- Ardaigh do lámh más mian leat an tSacraimint seo ionas go mbeidh mé in ann é a chur in iúl don bhagadóir Monsignor Salvatore Abbadessa - Gan a fhios agam cad atá le déanamh, d'ardaigh mé mo lámh go timidiúil. Cúpla lá ina dhiaidh sin dúirt mé zizi. Bhí náire uirthi: bhí orainn dul ag lorg godmother. Mhol mé iníon fhir an phoist, Iníon Rina, múinteoir óg di. Conas is féidir linn ceist a chur air? An lá dar gcionn chuamar go dtí a teach agus d'aontaigh sí. Ar an 9 Deireadh Fómhair, 1948 san iarnóin chuaigh mé le mo chairde go dtí an Mháthair Eaglais a admháil. An lá dár gcionn chuaigh mé ar maidin go teach mo dhia, a thug dom bráisléad filigree fite le croíthe beaga. Thosaigh mé ag déanamh lúcháir. Ag a 11 chuamar go dtí an séipéal. Tháinig an t-easpag agus thosaigh sé ag ceiliúradh an Aifrinn Naofa. Le linn an eatraimh chuamar i líneáil sa chorp lárnach agus ceann ar cheann dhearbhaigh sé sinn. Nuair a bhí an tAifreann thart, níor

thairg na uncailí caife dá máthair Dé fiú. Bheannaigh siad di ach ag glaoch uirthi "commare".

Is cuimhin liom go fiú mar leanbh, nuair a d'fhill muid ó Castrangia, sular tháinig muid go dtí an sráidbhaile bhí séipéal tiomnaithe don Slánaitheoir. Stop an zizi ar feadh nóiméad agus dúirt sé le glór ard "Ó a mháithreacha, a mháithreacha...". Shíl mé gur paidir a bhí ann. Nuair a d'éirigh mé níos sine thuig mé go raibh sé ag glaoch ina ionad sin ar a mháthair nach maireann, mar go raibh an reilig suite díreach os cionn an tséipéil. Ní raibh mé riamh tar éis cuairt a thabhairt ar an reilig mar ní dheachaigh zizi fiú do Fhéile na Naomh. Bhí a fhios agam gur cheannaigh daoine bláthanna ón Iníon Signorino an uair sin in áit ar a dtugtar "Fussadello" agus go ndeachaigh siad ag mórshiúl beagnach chun tuama a ngaolta a mhaisiú. Nuair a mhol mé zizi: "Cén fáth nach rachaimid chun cuairt a thabhairt ar uaigh do mháthar freisin?".

D'fhreagair sí go mbeadh brón uirthi. - Tá sé useless "máithreacha - máithreacha" a agairt más rud é nach bhfuil tú ag iarraidh a thabhairt di fiú bláth. - Ar na focail seo bhog sé beagnach. Chuamar go Fussadello chun roinnt criosantamaim a cheannach. Ar Lá na Naomh Uile chuaigh mé chun glaoch ar sheanathair Turi chun sinn a thabhairt go dtí tuama na "máithreacha", dom seanmháthair Rosa. Bhí an tuama sin atógtha le déanaí ag mo sheanathair mar le linn an chogaidh ba é an t-aon bhuama a thit sa reilig a scrios é.

Cé go raibh mé bródúil go raibh cath eile buaite agam, bhí mo smaointe le mo thuismitheoirí lá agus oíche. Rinne mé iarracht aird a tharraingt orm féin nuair a bhí mé sa saotharlann. Thosaigh mé ag taitneamh a bhaint as fuála: d'ullmhaigh mé an stuáil do na pillíní gualainn, shéid mé ar an iarann gualaigh. Nuair a bhí an t-iarann te d'iarann na cailíní móra na píosaí

chun éadaí a dhéanamh. Chun é a choinneáil teann, cuireadh meáchain fuaite idir dhá ribín sa ansiúd. Chuaigh mé chun iad a cheannach ó mo dhearthair a dhíol ábhar raidhfil. Ba millíní iad a bhí orm a leacú leis an casúr. Uaireanta rinne mé leacán fiú ar mo mhéara... Idir an dá linn, bhí cúrsaí gearrtha íoctha ag Bean Uí Orlando do na cailíní níos sine. Bhí mé i mo shuí i bhfad ar shiúl ach bhí mé ag éisteacht le rud éigin a thuiscint ó na ceachtanna. Chomh luath agus a dúirt na uncailí go rachaimid go Fantina chun cuairt a thabhairt ar an "commar" agus an "comparáid", iad siúd a chodail linn nuair a tháinig siad go Novara le haghaidh earráidí tábhachtacha. Nuair a d'iarr an godmother zizi "Cén aois thú?" Agus zizi: - Tá mo shúile dorcha, ní cuimhin liom - (mura raibh radharc agam, ní cuimhin liom).

Le leid a sheanathair Turi chuaigh mé chun píosa fabraice glas a cheannach, chun mo chumas a thástáil rinne mé sciorta. Tháinig an lá imeachta do Fantina (dhá uair an chloig ar scór). D'éirigh muid ag 4. Bhí mé ag iarraidh iontas a chur ar Zizi agus mo sciorta á chaitheamh. Bhí sé chomh cúng sin ní raibh mé in ann siúl beagnach. Nuair a chonaic siad mo chruthú thosaigh siad ag rá: - D'ardaigh muid é agus anois go dtosaíonn sé ag fás gníomhaíonn sé cosúil le ulchabhán. Cuireann sé náire orainn. Agus chuir mé in iúl: "Níl mé ag cur seo ar shiúl, más mian leat go bhfuil sé mar seo, ar shlí eile, téann tú!" Ach i mo chroí shíl mé "conas is féidir liom siúl i sciorta chomh daingean ...". Shroicheadar ár gceann scríbe ar aon nós. D'fhiafraigh an comáraí cá raibh a leithéid de sciorta álainn déanta agam. - Sa figi illa - (rinne sí í féin é) d'fhreagair zizi. - Mar sin, nuair a ní mór dúinn rud éigin a sew thagann muid di -. Bród owl...

Uaireanta sa bhaile chonaic mé rudaí a chuir brón orm. Balbh bodhar a bhí in Emilia, b'fhéidir gan dídean. Beagnach gach lá chuaigh sé thart ar an tsráid ina raibh cónaí orm. Dá mbuail sé le

duine chuir sé a lámh chun a bhéal. Uaireanta thairg daoine píosa aráin di, ach bhí daoine ann a thug crusts cáise di go neamhscrupallach agus a chuaigh i bhfolach ansin chun an fhreagairt a fheiceáil: shuigh an cailín bocht ar chéim dorais agus chrom sí a ceann in aghaidh an bhalla. Lá amháin agus mé ag dul go dtí an siopa chun snáithe éigin a fháil chuala mé glór ard Antonio, an fear dall. Ón mhainistir, atá suite ag barr an bhaile, d'fhógair sé go raibh na sairdíní tagtha. Le cúpla lira ó bharr mo sheanathar a bhí fágtha agam, chuaigh mé go margadh an éisc chun cúpla unsa a cheannach. Ag meán lae las mé an sorn le gualaigh, cócaráil na sairdíní agus chuir mé i bpíosá páipéir siúcra iad. Nuair a chonaic mé pas Emilia thug mé di iad. D'fhéach sí orthu le iontas agus aoibh beagán chun buíochas a ghabháil liom. Chonaic mé í ina suí sa ghnáthdhoras, gan a ceann a bhualadh in aghaidh an bhalla, ach ag cur a méar tanaí dá béal. An lá sin níor ith mé: bhí orm an sorn a ghlanadh ó na luamháin a bhí fágtha ionas nach dtuigfeadh m'uncailí mo thionscnaimh.

Chuaigh Aingeal trasna na sráide sin timpeall meán lae lena mac Nino, fear faoi mhíchumas a shiúil ach a labhair le gothaí. Chuaigh siad le buicéad chun anraith a fháil ón dílleachtlan. Lá amháin bhí Nino ina aonar lena bhuicéad, in aice le mo theach bhain beirt bhuachaillí amach é agus rith siad uaidh. Ní raibh sé in ann a pants a tharraingt suas. Bhí sé gan fo-éadaí. Chuaigh mé timidly síos a ghléasadh air. Ba é seo an chéad uair a chonaic mé fear noct. Is mairg dá mbeadh a fhios ag na h-uncailí, scannal a bheadh ann.

I gceann de na litreacha go leor a seoladh chuig mo thuismitheoirí chuir mé in iúl go raibh fonn orm faire uaireadóir. Tar éis dom a fháil amach gur tháinig Bean Agostin ó Domodossola, chuaigh mé chun í a fheiceáil. Chomh luath agus

a chonaic sé mé thug sé barróg dom agus thug sé pacáiste dom a sheol mo thuismitheoirí. D'oscail mé é agus chuir sé iontas orm, fuair mé cóta fionnaidh uaineoil donn le gcuacha chomh mór le méar, hata feilte agus bosca le uaireadóir. Bhí mé ar crith le lúcháir mar chuir an bhean ar mo chaol é. Thug sé gloine uisce dom chun cabhrú liom téarnamh agus rith mé abhaile. An lá arna mhárach nuair a tháinig mo chuid uncailí go Novara dúirt siad dá gcaithfinn an fionnadh sin go gceapfaidís go raibh mé ar mire: ní raibh aon rud mar sin ag éinne ar an mbaile. Chaith mé é le bród ar aon nós. Ba mhaith liom a rolladh ar ais mo muinchille chun ligean do gach duine faoi deara an t-uaireadóir beag. Is minic a thug mé rópa dó, agus mar sin i mbeagán ama bhris sé. Ag dul go Castrangia bhuaill mé le roinnt daoine scothaosta a d'iarr an t-am orm. Chun drochthuiscint a sheachaint, d'fhéach mé ar an uaireadóir atá briste go doleigheasta anois agus dúirt mé go raibh dearmad déanta agam é a ghaothú. - Go raibh míle maith agat -. Beannaigh siad dom agus lean siad ar a mbealach.

I gcomparáid le mo chairde bhí mé beag agus tanaí, bhí siad go léir "forbartha". I litir d'iarr mo mháthair ar zizì an raibh mé "forbraithe" cosúil le mo dheirfiúr Rosa. Ach do Zizì ag caint ar na rudaí seo, bhí sé taboo. Ní raibh a fhios aige go raibh a fhios agam gach rud faoin saol. Reibiliúnach mar i gcónaí, dúirt mé léi "Níl mé 'a chailleann' mar tá mé ag easpa cothaithe". Agus sí: - Cad atá tú ag rá? Thugamar tacaíocht duit i gcónaí. Tráthnóna amháin bhí mé i mo chodladh i Castrangia agus bhraith mé tinn. Bhí mé i allas fuar. Ag smaoineamh go raibh sé an deireadh, ghuigh mé, cried agus chuaigh sé amach sa dorchadas a pee cúpla braon. Agus dúirt siad: "Má éiríonn tú suas uair amháin eile buailfidh mé thú!". B'fhéidir gur chosain Madonna Tindari mé. Chuaigh mé ar ais go dtí an tocht tuí agus thit mé i mo chodladh. An lá dár gcionn ag an tsaotharlann i Novara chonaic Iníon

Assunta mé níos géire ná mar is gnách. Nuair a thug an fhreastalaí caife agus bainne léi le slisní tósta cosúil le gach maidin, thairg sí roinnt dom freisin.

Caibidil a hOcht - Eitilt na bhfáinleog

Trí go leor ama a chaitheamh i Novara, bhí an chuma ar an saol gur athraigh an saol: b'fhéidir toisc go ndeachaigh mé ar cuairt chuig seanathair Turi agus gur labhair mé go sona leis gan bhriseadh tráthnóna ar fad. D'inis sé go leor scéalta dom faoina shaol agus cé chomh deacair is a bhí sé tráth. Ina theannta sin, i mo chónaí i Novara bhí deis agam na himeachtaí tábhachtacha a tharla sa bhaile a fheiceáil. Thar aon ní eile, na feidhmeanna móra reiligiúnacha, na mórshiúlta, na baistí, na deimhnithe, ach níos mó ná rud ar bith na searmanais bainise, d'aistrigh mé. Ar ais ansin bhí póstaí á cheiliúradh sa tráthnóna, chuaigh mé beagnach i gcónaí chun breathnú thart le mo chairde i séipéal San Nicola.

Tráthnóna amháin chonaic mé Bride i gúna bán ag dul amach in éineacht lena hathair. Bán le sneachta, d'fhéach sí cosúil le doll, bhí sí chomh hálainn! Ba í Carmelina a phós Filippo. Rinne mé comhbhá go hiomlán agus shamhlaigh mé: "cé a bhfuil a fhios, lá

amháin b'fhéidir gur mise freisin ...".

Sna laethanta sin bhí mothaithe aisteacha agam, bhí rud éigin nua agus aisteach san aer, bhí premonitions agam. Bhí mé gan staonadh agus ag fanacht le himeacht neamhghnách a tharlóidh. Agus i ndáiríre ní raibh an ócáid i bhfad ag teacht. Timpeall meán lae a tháinig fear an phoist thart de ghnáth. Lá amháin i mí an Mheithimh cloisim a ghuth ag béicíl: "Campo, there's mail". Ghlac mé an litir, tháinig sé ó... Domodossola! Scríobh an mháthair chuig a deirfiúr.

D'oscail mé go tobann é go dtí gur bheag nár stróic mé é agus gur léigh mé é, bhí an nuacht ann a bhí mé ag fanacht le mo shaol ar fad: timpeall an 12 Meán Fómhair bheadh mo mháthair ag teacht go dtí an tSicil chun mé a phiocadh suas agus mé a thabhairt ó thuaidh! Faoin am seo bhí mé i mo bhean óg, bhí an todhchaí ag fanacht liom agus bhí orm post a fháil. Agus an freagra a bheadh ag m'aintín ar an eolas, chuir mé an litir i bhfolach ag bun an phróca ina raibh farraige dramhphoist, dá mbeadh sí léite ag zizi, mo bhocht... Uaireanta Uncail Micerillo, nuair nach raibh sé. ag obair sna gráigeanna, tháinig go dtí an siopa i Novara. Uaireanta tháinig sé le zizi agus, scanraithe, dúirt sé: "Níor scríobh do mháthair le tamall, caithfidh gur tharla rud éigin di...". Ar an láimh eile, bhí eagla orm go dtiocfadh litir eile le leid éigin. Go deimhin, tháinig lá amháin, ach go fortunately gan aon treo ar an turas go dtí an tSicil. Shleamhnaigh an samhradh go mall dom, ní raibh mé in ann fanacht go dtiocfadh deireadh leis an bhfanacht sin. Chuidigh an obair liom gan smaoineamh agus an t-am a chaitheamh go dtí gur tháinig mo mháthair. Le haghaidh féasta na Deastógála ar 15 Lúnasa bhí na daoine go léir ag iarraidh a n-áilleacht a thaispeáint agus sa tsaotharlann bhí go leor le déanamh i gcónaí, níos mó ná mar is gnách: bhí go leor mná ag iarraidh a gúna nua a thaispeáint. Bhí 13 Lúnasa

tiomnaithe d'oibrithe a d'fhéadfadh fuála a gcuid éadaí féin.

Bhí iarrtha agam ar zizì an fabraic a cheannach chun a bheith ar chomhchéim le mo chairde. D'aontaigh sí agus roghnaigh mé fabraic beige saor le dearaí snaidhm gorm. Ghearr an bhean óg sa cheardlann dom é agus d'iarr sí ar oibrí níos sine cabhrú liom é a fhuáil. Ar lá an chóisir bhí gúna nua agam cosúil le gach duine eile.

Bhí roinnt lucht aitheantais ann freisin a tháinig ó Fantina. Bhí mo sciorta daingean clúiteach feicthe ag duine acu. Thug sí píosa fabraice léi agus d'fhiafraigh sí de zizì: "Caithfidh do neacht gúna a dhéanamh domsa, tá sí chomh maith sin air!". Thóg mé a tomhais. Bhí múnla i gcuimhne agam a rinne Iníon Assunta do chustaiméir. D'iarr mé ar feadh tamaill é a ghearradh agus é a thriail. "Tá sé ceart go leor, tá an fabraic beagán trom, oiriúnach don fhómhar. Tiocfaidh mé thart ar 20 Meán Fómhair."

Idir an dá linn thug Carmelina, cailín ón tsaotharlann, cuireadh dá cairde go léir chuig a bainise, a cheiliúradh tráthnóna amháin Meán Fómhair i séipéal an Mhairí. Le cead zizì chuaigh mé go dtí an searmanas. I measc na n-aíonna bhí bean ó Domodossola freisin a d'fhógair go raibh sí ar tí imeacht: "Concettina, tá do laethanta uimhrithe i Novara. Beidh do mháthair ag teacht chun tú a phiocadh suas go luath."

Tar éis na sólaistí saibhir d'fhill mé abhaile sásta. Chuaigh laethanta thart agus tháinig féile Tindari ar an 8 Meán Fómhair, an bhliain sin ní raibh an chuma ar an mbealach an-fhada a chuaigh tríd an abhainn chomh crua agus gan teorainn leis an gcéad uair, bhraith sé go raibh mé ag eitilt. Nuair a d'fhill muid ar Castrangia chuir mé in iúl do zizì go mbeinn ag fanacht ar feadh cúpla lá leis an leithscéal a bhí innte go bhfanfadh an tsaotharlann dúnta go dtí an 12. An mhaidin sin bhí mo chroí ag palpitating. Phioc muid roinnt figí le tabhairt chuig comharsa agus

ar aghaidh go Novara. Leath bealaigh ansin chonaic mé mo mháthair i gcéin ag dul síos rian an mhiúil. Rith mé i dtreo agus barróg léi le gach neart a bhí agam i mo lámha beag. Thosaigh Zizì ag béicíl "Cén fáth ar tháinig tú go tobann? An gceapann tú gur féidir leat Concettina a thabhairt ar shiúl?". "Tá - d'fhreagair an mháthair - táimid ag imeacht i dtrí lá". "Ní féidir leat, caithfidh tú an gúna a ullmhú do bhean ó Fantina". Leithscéal eile a bhí ann chun mé a choinneáil siar. A scairt sé go leanúnach. Bhí mé ag teagmháil leis an spéir go mífhoighneach le méar. Is é an t-aon aiféala atá orm ná nach mbeinn in ann cuairt a thabhairt ar sheanathair Turi a thuilleadh.

Tráthnóna an 14ú bhí dinnéar againn. Níor oscail Zizì a bhéal ach chun magadh a dhéanamh ar mo mháthair: "Conas dare tú í a bhaint díom, níl aon chroí agat, cuireann tú an iomarca orm, ní mheasaim gur deirfiúr thú a thuilleadh." Chonaic mé Micherillo le deora don chéad uair. Faoina sliogán garbh cruá cosúil le hadhmad, is léir go raibh braon den chine daonna fós i bpríosún. Ar an láimh eile, bhí mé tar éis éirí fuar mar mharmar agus níor bhog mé ar chor ar bith.

Níor chodail mé wink san oíche, chuaigh na mílte smaointe ar a chéile go caotúil i m'intinn agus ní raibh mé in ann fanacht go dtiocfadh an mhaidin ionas go bhféadfainn imeacht. D'ordaigh an mháthair an tacsáí ó fhear uasal ar a dtugtar "cauzi i lupi" (bríste mac tíre). Le breacadh an lae d'éirigh muid, rinneamar teagmháil deiridh suas go dtí an mhála cairtchláir agus slán a fhágáil lenár n-uncailí. Ar imeacht di, tháinig m'aintín amach as a seomra le deora, agus a cuid gruaige síos, agus chaith í féin ar chosa mo mháthar, ag impí: "Anois maróidh mé mé féin agus beidh bás agat ar do choinsias don chuid eile de do chuid. Saoil, le do thoil, iarraim ar mo ghlúine é - a dúirt sí - níl ionam ach bean bhocht, i m'aonar agus caitheann fear céile bréagach mar ainmhí mé, níl

grá ag aon duine dom A dheirfiúr, iarraim ort gan í a thabhairt uaidh Déan trócaire orm, níl sé de cheart agat mé a fhágáil i d'aonar, d'fhás sí aníos inár measc mar bhláth agus anois gan buíochas!"

Le gruaig mímhaiseach agus aghaidh ag sileadh le láib, bhuaill sé an talamh, ag cursáil na cruinne ar fad. Thuig mo mháthair go raibh a deirfiúr éirithe contúirteach agus go raibh sí ag dul amú, bhí sí mífhoighneach. Mar sin féin, níor bhog sí, níor lig sí di féin a bheith bogtha le trua, bhí sí bodhar ar a chuid seachráin, d'fhéach sí i gcéin agus d'fhan sí le deireadh a drámaíochta. Nuair a thuig m'aintín go raibh mo mháthair diongbháilte, theith sí isteach ina seomra, ag séanadh slán a fhágáil linn. Go tobann d'imigh muid, d'fhill sí ar an tsráid mallacht, agus muid ag siúl ar shiúl chonaic muid crapadh í go dtí go raibh sí ina liathróid bheag dubh a chumasc isteach leis na clocha. B'fhéidir go raibh mé cruálach léi, mar ní féidir le leanaí amháin a bheith, ach is cuimhin liom agus mé ag siúl amach óna teach faoi chosaint lámh mo mháthar, nuair a chonaic mé go raibh sí ar tí imeacht as mo radharc, d'iompaigh mo dhochar go léir go tobann i gear. agus mhothaigh mé comhbhá ar a son (d'fhoghlaim mé níos déanaí gur ghlaoigh sí ar na sráideanna amhail is dá mbeinn marbh ar feadh cúpla mí).

I Piazza Bertolami osclaíodh doirse an tacsáí. Ón bhfuinneog tháinig mé chuig gach duine a chonaic mé go dtí deireadh an bhaile mhóir. Le linn an turais thug mé faoi deara le pang i mo chroí an Lánléargas agus an tír a d'aistrigh go mall ó mo radharc, d'fhan muid i mo thost ar feadh i bhfad go dtí go bhfaca mé an fharraige. Faoin am seo bhí mé i bhfad ó Novara, go cinntitheach! Bhí smaointe contrártha i m'intinn agus ní raibh mé in ann iad a rialú, ansin dhúisigh mé nuair a thug mo mháthair cúram dom, ag tabhairt foláireamh dom go raibh muid tagtha.

Ansin bhí an-ghrá agam ar an tír sin a raibh i ndán dom le fada an lá mar gheall ar an saol brónach a bhí romham. Ag stáisiún Vigliatore bhí mearbhall mór, go leor cosúil linne ag imeacht ó thuaidh lena n-oireann cairtchláir agus málaí eile.

Tháinig gaoth tanaí ón bhfarraige agus bhraith mé an salann ag blastán mo bheola. Mothú álainn a bhraith mé don chéad uair. D'fhanamar ar an traein ar feadh leathuaire. Maidir liom féin bhí sé aer nua. Chan daoine an t-amhrán coitianta "An tOllamh, inis dom cé acu a tháinig ar dtús, an sicín nó an ubh." Bhí gach duine ag filleadh ó laethanta saoire ar an mór-roinn. Nuair a shroicheadar Messina chonaic mé le hiontas na carráistí ag dul ar bord an bháid farantóireachta. Lár mhí Mheán Fómhair a bhí ann agus sa spéir an-ghorm sin os cionn an chaolais bhí na mílte fáinleog ag dul timpeall. Agus iad ag eitilt bhí siad ag déanamh bróidnéireachta ar mo bhrionglóid: filleadh ar an deireadh chun cónaí le mo theaghlach. Rinne mé iarracht Dia a fheiceáil i lár an chúlra geal sin agus, cé nach bhfaca mé é, ghabh mé buíochas leis ó bhun m'anama bhig. Tar éis uaireanta gan áireamh d'éirigh muid amach sa Róimh chun an traein a thógáil go Milan, tar éis uaireanta feithimh níos mó, áit a raibh athrú traenach eile do Domodossola. Bhí sé ina aisling. Ar an traein sin, bheannaigh mo mháthair do roinnt daoine a raibh aithne aici orthu. Bhí gach duine ag fiafraí de cá raibh sí agus cé leis a raibh an cailín. Ní raibh a fhios acu go raibh iníon eile aige.

Bhreathnaigh mé ar na tírdhreacha: chonaic mé le hiontas Loch Maggiore agus na hoileáin, ansin na sléibhte. D'fhiafraigh mé de cé chomh fada agus a bhí sé go dtí gur tháinig muid, a fhios agam go raibh an baile i ngleann timpeallaithe ag sléibhte. Shroicheadar Domodossola go mall ar maidin. Bhí an spéir liath, bhí an chuma ar na sráideanna freisin a bheith péinteáilte dorcha, shiúil daoine le céim diongbháilte agus iad ag féachaint

ar an talamh, bhí a gcuid éadaí dorcha fiú. Ag an stáisiún bhí daidí ag fanacht linn le mo dheartháir beag a chonaic mé sa tSicil dhá bhliain roimhe sin. Póga agus barróga. Nuair a chuaigh muid abhaile rinne mé iarracht a fháil amach an áit a bheadh go luath i mo chathair. Áireamh mé fuinneoga na dtithe ach bhí siad chomh líonmhar sin gur chaill mé súil ar mo chuid ríomhaireachtaí. Bhí an iomarca fuinneoga, agus an iomarca tithe ar bharr a chéile. Bhí siad chomh hard sin gur cailleadh mo shúile sa spéir.

Mhottaigh me dizzy. Tháinig na mílte ceisteanna suas i mo cheann, ag imeacht agus ag imeacht go mífhoighneach. Le linn an turais ní raibh mé in ann focal amháin a rá. Ansin sa bhaile bhí iontas eile orm nuair a chonaic mé mo dheirfiúracha, nár chuimhnigh mé orthu ach ó ghrianghraif. Ionadh eile a bhí sa chistin leis an doirteal, an sconna agus an sorn gáis (i Novara ní raibh aon uisce sa teach agus chócaráil muid le hadhmad). Sa tráthnóna, tháinig Comare Grazia ar cuairt chugainn lena hiníon Caterina. Bhí fiú na comharsana ag iarraidh bualadh liom. An tráthnóna dar gcionn thug daidí mé go dtí an phictiúrlann. Ceann de na tráthnóna is áille de mo shaol a chuimhneoidh mé go deo, go dtí an lá deiridh. Bhí mé ar deireadh le m'athair, sular thug mé grá dó mar is breá le duine athair a bhí as láthair, anois bhí meas agam air agus ar deireadh don chéad uair bhraith mé faoi chosaint amhail is gur mise a bhanphrionsa. I mbeagán focal, bhraith mé mar a bhí mé ag siúl os cionn na scamail, bhí mé tuirlingthe i bpointe eile de na cruinne.

Caibidil a naoi - An doras chun na bhflaitheas

Sular fhág sí an tSicil, d'éirigh le mo mháthair post a fháil dom ag na furrier's agus tar éis dhá lá chuaigh sí in éineacht liom ag obair. D'fhágamar an teach go moch ar maidin: bhí an-chraic agam leis an nuacht seo.

Ag an mbealach isteach chuir Iníon Tilde fáilte romham a thug aoibh ghéire mór dom agus a ghlac lámh liom, bean thaitneamhach chairdiúil. Dúirt Tilde liom i Milanese "Dia duit bela tusa (cailín), tar, lig dom tú a thabhairt isteach do na cailíní a oibríonn liom: Nella agus Teresina. Tá go leor taithí acu, beidh siad ag múineadh duit conas a bheith ag obair. Má tá fadhbanna ar bith - dúirt sí - ná bíodh náire ort fiafraí". Mar sin i bhfaiteadh na súl fuair mé mé féin le mo phost nua.

Mhothaigh mé fásta cheana féin agus chun an t-athrú seo ar shaol Bela Tusa a chomóradh, tháinig a tréimhse den chéad uair. Ní raibh mórán cur amach aici ar an ábhar sin, ach ó na scéalta a chuala sí óna cairde níos sine i Novara, thuig sí gurb é seo an chaoi a d'athraigh duine ina bhean óg. Thuig sí nach raibh an

comhartha sin ag teastáil uaithi le bheith ina bean: bhí sí cheana féin mar gheall ar gach rud a d'fhoghlaim, a raibh aithne agus grá aici uirthi. Ní bolb a bhí ann a thuilleadh agus bhí sé tar éis meiteamorfóis a dhéanamh ina féileacán. Tháinig sé ó chian agus i gceann cúpla bomaite chuaigh sé ó shaoghal go chéile. Bhí sí ina haonar agus bhí sí an-bhródúil as.

Idir an dá linn, bhí mé ag tosú ag cur amach ar an bpost nua. Ar ais ansin, baineadh úsáid as coiléar fionnaidh chun cótaí a cheangal. Rinneadh na craicne a fhliuchadh le spúinse agus ar deireadh tairneáladh iad le clár adhmaid trí iad a tharraingt ó gach taobh. Cuireadh i gcuimhne dom nuair a bhí mé sa tsaotharlann sa tSicil a bhrúigh mé na leideanna chun bun mo chuid éadaí a chur orm. Anseo freisin bhí roinnt casúr ar na méara. Má bhí beagán gréine triomaíodh iad sa ghairdín ar an tsráid, agus mar sin bhí orm gníomhú mar fheighlí do na craicne lómhara uan Peirsis, sionnach, mionc agus francach-musqué. Agus mé ag tabhairt aire dóibh thaitin sé go mór liom a bheith ag féachaint ar na gluaisteáin agus na daoine ag dul thart. D'ionanálú mé múch sceite gluaisteáin fiú agus rinne mé iarracht boladh na cathrach a mhothú, chomh nua agus chomh meisciúil sin don chailín beag a d'fhás suas san aer glan. Chuaigh an chathair thart roimh mo radharc agus chaill mé fiú rian ama. Mhínigh m'athair dom go raibh an lá roinnte ina huaireanta ansin, ach nuair a bhí cónaí orm i Castrangia ní raibh a fhios agam ach ardú agus luí na gréine. Uaireanta agus mé ag tabhairt aire do na craicne thiocfadh seanbhean ón urlár uachtarach chun cuideachta a choinneáil orm. Labhair sé go dian Piedmont agus níor thuig mé aon rud: "Cad a joke álainn, da ndua ti vegnat (cá as a bhfuil tú ag teacht)? Cuma ti se ciamat (cad is ainm duit)?" athraím. "Ti mi capisat mia (ní thuigeann tú)?" Nuair a bhí na craicne tirim ghearr Iníon Tilde cruth na muineál do na

seamstresses a d'ordaigh iad.

Beagán ar bheagán d'fhoghlaim mé an stuáil frisellina, an lúb timpeall air agus ansin an líneáil. De bharr mo chumais thosaigh mé ag fáil airgead póca seachtainiúil agus gan mhoill cuireadh na marcanna pinsin orm. Mhothaigh mé níos sine. Sa tsaotharlann bhí raidió: bhain mé sult as éisteacht leis na hamhráin. Ní raibh cuisneoirí coitianta an uair sin ach bhí bosca oighir ag an mbean óg a líon sí le bloic oighir a sholáthair fear uasal a chuaigh trí shráideanna an bhaile le cairt. Bhí sé nua dom a leithéid d'uisce úr a ól. Rinne sorn adhmaid saor an teach a théamh. Ní raibh teileafón aige ach nuair a bhí air cliaint a ghlaoch chuir sé chuig a aintín mé, úinéir cuideachta tógála le roinnt oibrithe. Ina measc sin, i gcomhthráth, chonaic mé den chéad uair é... Ach seo scéal eile a déarfaidh mé leat níos déanaí má bhíonn am agus fonn orm.

Sa bhaile ith mé go maith, sa tráthnóna chuaigh muid amach chun cuairt a thabhairt ar lár na cathrach lena díonta cloiche agus siopaí le fuinneoga álainn. Ar an Satharn chuaigh mé le mo mháthair go dtí an margadh, áit a bhfuil cuid mhaith den ionad, nuair a d'fhág mé an obair timpeall meán lae. Cheannaigh muid fabraic chun cóta a dhéanamh dom. Bhí sé checkered. Chuir mé tús leis trí mo chuid rudaí a chur isteach ag Aifreann an Mheán Oíche um Nollaig. I mbeagán focal, saol sona.

Carnival tháinig. D'fhreastal muid ar chóisir Oíche Chinn Bhliana ag amharclann Galletti le teaghlach gar dúinn. Bhí sé ina aisling na liathróidí masquerade a fheiceáil i measc na ndrámáí de shoilse fosfair.

An Satharn dár gcionn nuair a d'éirigh mé bhí rud éigin mícheart. Bhí mé ag caoineadh mar níor thug mo mháthair magnesia San Pellegrino dom. Tháinig col ceathair dá chuid ó Martigny. Bhí lón aige linn. San iarnóin bhraith mé aisteach, bhí

an chuma air go raibh deireadh le mo sonas. Chuaigh Daid in éineacht lena chol ceathrar ar an traein, ansin bhí dinnéar againn.

Ní dheachaigh muid amach ag siúl an tráthnóna sin. Dúirt Daid le Mam, "Tá mé chun cuairt a thabhairt ar mo chairde ag an mbeár." Thart ar 10pm d'fhill sé abhaile ag caoineadh agus ag caoineadh agus aghaidh gharbh air, agus é faoi bhrón láidir ina chliabhrach. "Teresa, a dhéanamh dom roinnt chamomile." Cé go raibh daidí ag gasping ar an leaba, rith mé le haintín chun glaoch ar dhochtúir 50 méadar uaidh. Tháinig sé láithreach, ach idir an dá linn bhí deireadh le maireachtáil m'athair. D'fhoghlaimíomar ina dhiaidh sin go raibh pléasctha ag an aorta. Ní bheadh aon rud le déanamh ar aon nós, shiúil daidí trí dhoras na bhflaitheas agus d'eitil sé chun na bhflaitheas. 17 Feabhra, 1951 a bhí ann. Ar feadh na hoíche d'fhan mé le mo shúile seasta ar chorp gan chabhair m'athar. Bhí mo cheann ag sníomh, meascán de migraine agus meadhrán a thug beagnach mé ar shiúl ón seomra sin inar tháinig fuath ar na rudaí go léir mar gur finnétithe iad ar bhás éagórach. Níor stop mé riamh ag smaoineamh ar m'athair agus ar an gcinniúint éadrócaireach a bhí ag fanacht liom i Domodossola, níorbh fhéidir na deora a theacht as mo shúile a thuilleadh mar go raibh siad tar éis éirí tirim ón caoineadh. Go ndearna Dia a shamhlaigh mé ar mo imeacht sa solas geal thar Chaolas Messina, cá raibh sé i bhfolach? Cén fáth gur thréig sé sinn? Cén fáth gur mheall sé an oiread sin mé? Cén fáth anois go bhfuair mé m'athair gur tógadh uaim go deo é? Cén pointe a bhí leis an tragóid seo? Anois go raibh cuma dhifriúil ar Dhia anseo i nDómodossola, i bhfad i gcéin, doiléir, bhí an chuma air go raibh sé déanta den dorchadas, doiléir agus dothuigthe, searbh, Dia nach raibh a fhios agam a thuilleadh ar cheart muinín a bheith agam arís nó neamhaird a dhéanamh air don chuid eile

de mo laethanta. Ar feadh oícheanta agus oícheanta d'fhan mé i mo thost, ag faire le mo shúile faoi bhrú sa dorchadas, beagnach ag súil le teacht an lae go dtiocfadh gach rud ar ais mar a bhí sé roimhe seo. Sna laethanta cráite sin, agus mo theaghlach ar imeall preabaireachta, thuig mé nach áit do chailíní beaga an spéir.

Ceann de na hoícheanta sin, go luath ar maidin thit mé agus tar éis codlata cráite chuaigh mé go tóin poill i aisling milis: fuair mé mé féin ar an loch, ansin le feiceáil m'athair dom lena shúile agus aghaidh tumtha i solas neamhaí. Anois níor fhulaing a aghaidh a thuilleadh agus bhí sé go hálainn arís. Rinne sé miongháire orm, thóg sé mo lámh, thug sé barróg dom agus thosaigh sé ag caint liom. "Mo leanbh - a dúirt sé - is é an rud ba mhaith liom a rá leat anois ná mo ghrá, gach rud a theastaíonn uaim duit. Mar gheall ar na cúinsí níl aithne againn ar a chéile. Is oth liom nach bhfaca mé tú ag fás suas..." .

Uaireanta smaoiním ar an aisling sin agus ar mo thuras deiridh, smaoiním ar an uair a ghlaofaidh an Tiarna orm, is maith liom a shamhlú nuair a thrasnaím doras na bhflaitheas go mbeidh m'athair ag fanacht liom, é gléasta mar an tráthnóna sin thug sé go dtí an tóin mé. phictiúrlann: in éineacht leis tá go leor rudaí le rá againn dá chéile, ní mór dúinn atosú go deo ar an gcomhrá sin a cuireadh isteach ar an oíche fuar Feabhra sin. Bheadh sé ar an mbealach is fearr, dar liom, chun tús a chur le mo thuras deireanach.

Fágadh an mháthair in éadóchas le ceathrar clainne agus ní raibh aon phinsean aici toisc gur ghréasaí simplí a bhí ina athair. Tháinig an fuacht agus an phian ar fad ar domhan ar ár muintir bocht eisimirceach.

I bhfad ónár dtalamh, i bhfad ón saol, ba ghráin gainimh a tharraing an ghaoth fhásach sinn.

Chaill mo mháthair í féin agus a hanam ar fad. Bhí sí ina blaosc folamh. Bhí a chorp ar conradh mar phíosá adhmaid, níor stop sé de réir meáchain a chailliúint agus d'fhan a radharc cailte, ina éadan gan smál, seasta ar feadh nóiméid iomlána i dtreo pointe i bhfad i gcéin, i dtreo uaigh a athar. Bhí sí tar éis éirí cosúil le taibhse a raibh sé dodhéanta dearmad a dhéanamh. Mhothaigh mé an nóiméad a thitfeadh sí agus go rachadh sí faoi éadóchas gan aon bhealach amach. Rinne mé iarracht í a chroitheadh, labhair mé léi ag iarraidh a cheer suas. Go hiontach, bhí na ról aisiompaithe go hiomlán: ba í an iníon a thug sólas dá máthair, ag insint a scéalta chun í a ullmhú don saol gan a fear céile agus chun cabhrú léi dearmad a dhéanamh. Ní raibh mise, an iníon is sine, 15 bliana d'aois fós.

Tar éis an dinnéir chuaigh mé ar ais ag obair ag an furrier's chun cúpla cent eile a thuilleamh. Ba mise an té a bhí ag iarraidh lasair an dóchais a choinneáil beo. Ach sa deireadh, mo mháthair, níl a fhios agam conas, b'fhéidir le neart an éadóchais, idir caoin amháin agus caoin eile a ghlac an domhan ar fad ar a guailí agus go mall ar ais go dtí a bheith ina seamstress, fuála cúpla sciortaí agus feistis.

Caibidil a deich - An tusa álainn

I mí Bealtaine na bliana céanna thit mo dheartháir beag tinn leis an mbruitíneach agus rug mé air freisin, tar éis nár ghlac mé é mar leanbh. Le linn dom a bheith sa leaba chuala mé mo mháthair ag oscailt an dorais. Bhuail duine éigin cloigín an dorais. Ansin chuala mé guthanna zizi agus Michelillo. Bhí imní orm: roimhe seo níor thug siad go Domodossola mé chun mo thuismitheoirí a fheiceáil agus anois bhí siad tar éis teacht suas. D'fhan siad ar feadh thart ar seachtain, ansin d'fhág beagán díomá mar go raibh súil acu go bhfillfinn leo go dtí an tSicil. I mí na Samhna tháinig litir le teorainn dubh. Bhí faitíos ar an mháthair agus bhí a lámh ar crith nuair a d'oscail sí é. Chonaic mé í ag gol: d'fhógair zizi bás sheanathair Turi. Fuair siad marbh é faoin tuath Bordonaro ar 8 Samhain. Bhí sé 87 bliain d'aois. An bhliain dár gcionn bhí díomá eile níos mó fós, nuair a tharla de sheans gur tharla na himscrúduithe ar chúis an bháis mar gheall ar plúchadh le ciarsúr sa scornach, a fuarthas le linn

an dí-adhlactha. Bean a rinne an choir mar aon lena deartháir, comharsana faoin tuath, chun an pinsean de 11,000 lire a ghoid. Chaith sí 24 bliain sa phríosún ina dhiaidh sin agus chaith sé 12 bhliain as complicity.

Lean mé de bheith brónach. Le beagán airgid ní raibh muid in ann dul i ngleic le 5 daoine. Chomhairligh Iníon Tilde dom dífhostú bréige a ghlacadh le go bhféadfainn clárú ag an oifig fostaíochta. Chuaigh mé go minic le seiceáil an raibh aon obair ann, ach ní raibh mórán dóchais ann. I mí Aibreáin '53 fuair mé amach go raibh roinnt cailíní fostaithe acu i monarcha. Ní raibh sé ag teastáil uathu, bhí poist ag a n-aithreacha cheana féin. Mar sin chuaigh mé go dtí an oifig chun agóid a dhéanamh: b'éigean dom níos mó oibre a dhéanamh ná na cinn eile. I mí na Bealtaine chuaigh mé isteach sa mhonarcha faoi dheireadh inar tháirg siad bannaí leaisteacha, lásaí bróg, ribíní agus feadánáin le haghaidh sreanga leictreacha. Obair chrua le sealanna seachtainiúla 6-13 agus 13-21. Sna hamanna chuaigh mé go dtí an furrier freisin chun cur le mo thuarastal agus faoiseamh a thabhairt do mo mháthair.

Tháinig Lúnasa. Ar feadh na laethanta saoire, bhí ar Comare Grazia dul go dtí an tSicil chun cuairt a thabhairt ar a máthair scothaosta. Chinn mé freisin imeacht le mo iníon Caterina. D'fhágamar ar an traein go Milan agus ansin go dtí an Róimh, áit ar shroicheadar an oíche. Bhí orainn fanacht cúpla uair an chloig ar an traein go dtí an tSicil.

Ag an stáisiún fuaireamar roinnt comh-shráidbhaile, agus ina measc tá aisteoir corrach ó Novara, Salvatore Furnari, agus saighdiúir a bhfuil a ainm nach cuimhin liom. Le linn do Bhean Uasal Grazia a scíth a ligean ar bhinse, tugadh cuireadh do Caterina agus mé féin siúl. Thug siad go Piazza Esedra muid chun mottarello a ithe. Mhothaigh sé go raibh mé ag tosú ar an saol arís.

Nuair a tháinig an traein a bhí plódaithe cheana féin, rinne Bean Grazia deifir chun dul ar aghaidh le dhá mhála. Níor stop an traein go hiomlán agus thit sí cothrom ar na rianta. Ghlaigh Caterina, mise agus an slua ar fad ar an Athair Eternal agus muid ag tarraingt amach í lán de bhrónaí ach go míorúlteach beo. Dhiúltaigh sí a thabhairt chuig an ospidéal. Tar éis uair an chloig d'imigh an traein. Roimh mheán lae shroicheadar stáisiún Terme Vigliatore áit ar thógamar an bus a thug go Novara Sicilia sinn, aíonna zizi agus Micherillo.

Chuir siad fáilte romhainn mar aíonna onóra. Bhí an triúr againn sa leaba an oíche sin, níor chodail Caterina agus mé féin buacach. Bhí Bean Grazia lán de phian. An oíche chéanna bhí iontas ann: chuir roinnt fir óga an ghiotár agus an veidhlín ar siúl dúinn, ach chuir Uncail Micerillo, gan fearg, orthu rith ar shiúl.

Chaith máthair Caterina beagnach a cuid ama ar fad sa leaba.

Ní chuaigh sé amach ach faoi dhó i ndeich lá chun cuairt a thabhairt ar a mháthair scothaosta. San iarnóin chuaigh mé chun cuairt a thabhairt ar mo chomhghleacaithe agus mo chairde ón tsaotharlann. Lá amháin chonaic mé fear scoile freisin a tháinig chun barróg a chur orm. Bhí rothar ina lámh aige agus d'iarr mé air mé a thabhairt ar turas. Ar ais ansin, ní fhaca Novara cailín ar rothar. Chomh luath agus a fuair sí amach, rinne zizì scolded dom: "Tá tú a bheith i d'ulchabhán, ní ba mhaith liom a shamhlú rudaí mar sin."

Ar ais i Domodossola, bhí Mrs Grazia ag streachailt le téarnamh. Tar éis an titim sin, ghlac pian airtríteas os a chionn. Ní bhfuair sé misneach ach nuair a chuaigh sé lena theaghlach chuig cóisir éigin, áit ar tugadh cuireadh domsa freisin.

Chuaigh mé ar ais ag obair sa mhonarcha agus ag na furrier's, ach bhí taithí nua ag teastáil uaim. Lá amháin, agus é ar cuairt chuig paróiste San Gervasio agus Protasio, tháinig Don Giuseppe Benetti chugam chun roinnt ceisteanna a chur orm. Chuir mé mo bhrón go léir i muinín dó. Spreag sé mé agus dúirt: "Tar go dtí an aireagal tráthnóna Dé Domhnaigh. Gheobhaidh tú ansin uachtarán an Ghníomh Caitliceach Signorina Germana, a chuirfidh tú in aithne do na cailíní agus a thabharfaidh go leor comhairle mhaith duit." Bhí mé ar mo shuaimhneas láithreach: le beagán cúthail thosaigh mé ag déanamh cairde. Bhí eagla orm nach raibh a fhios agam conas labhairt ach le cúnamh Dé sháraigh mé na chéad deacrachtaí. Léigh mé go toilteanach nuachtán an chumainn le meas ar an bunaitheoir Armida Barelli: a bhuíochas di bhí feabhas tagtha ar mo shaol. Nuair a cheadaigh an t-aistriú monarcha é, chuaigh mé go dtí aifreann na maidine ag 7, áit ar bhuaill mé le Don Benetti, a mheas mé mo stiúrthóir spioradálta. Ar an Domhnach thairg mé uair an chloig a chaitheamh ag an seastán preas maith os comhair an tséipéil.

Thug siad cuireadh dom níos déanaí dul isteach sa chomhairle ACLI. Leis na gealltanais sin ar fad bhraith mé go raibh siad tábhachtach agus gur baineadh amach iad.

Mheas mo chomhghleacaithe sa mhonarcha go raibh mé ag dul in olcas, ach níor mhothaigh mé míchompordach, i ndáiríre rinne mé guí ar a son agus ghlaoigh mé ar ais orthu nuair a labhair siad go vulgar sna seomraí feistis sular thosaigh siad ar an shift.

Caibidil a hAon Déag - Aghaidh poircealláin

Domhnach samhraidh amháin d'eagraigh uachtarán an German Catholic Action turas chuig na sléibhte. Leis an beagán airgid a bhí fágtha bhí mé in ann costas an turais a íoc. Shroicheadar ar bhus go Goglio, ansin i gcarr cábla go Alpe Devero agus ansin ar shiúlóid i dtreo Crampiolo. Rinne mé machnamh ar áilleacht na sléibhte clúdaithe le bláthanna: róslabhras, imleacáin, magairlíní fiáine. Blueberries a féasta ar. Cábáin le díonta cloiche agus fuinneoga adhmaid ar crochadh geraniums geal dearg agus bándearg ar a gcuid fuinneoige. D'fhiafraigh mé de Germana cá raibh deireadh leis an mbóthar. "Nuair a bhíonn muid tuirseach stopfaimid le haghaidh lón pacáilte." Timpeall 1pm stopamar chun an t-uisce glan a ritheann ó charraig i dtreo an ghleann a ól. Tar éis ithe, ag guí agus ag canadh chuamar ar an turas fillte. Bhí mé ar crith le háthas: níor chaith mé lá chomh hálainn riamh. Sa bhaile dúirt mé gach rud le mo mháthair agus chonaic mé a aoibh gháire.

Ó am go chéile fuair mé post ó chara ó Novara Sicilia: d'iarr sé post a fháil dó i Domodossola ionas go bhféadfaimis bualadh le chéile. Bhí mé an-mearbhall ach sásta go raibh duine éigin i ngrá liom. Bhí buachaill ó Domodossola ann freisin, ach níor thaitin sé liom: ar maidin d'ól sé lámhaigh grappa agus bhí leicne dearg

aige i gcónaí.

Thaispeáin machnaimh na maidine an cosán chuig an chlochardom, ach ag an am céanna thaitin liom leanaí agus an smaoineamh teaghlach a thosú. Chuir mé mé féin ar iontaoibh toil Dé, chaith mé tráthnóna Dé Domhnaigh ag an aireagal ag pleanáil gealltanais seachtainiúla Catechism le mo chairde. Roinnt Domhnach chuamar go dtí oratories na mbailte in aice láimhe. Chuir an turas bus isteach orm, ach sháraigh misneach roinnt fulaingthe beaga.

Ar 1 Bealtaine, 1954, d'eagraigh an ACLI agus an aireagal turas: oilithreacht go Tearmann an Madonna di Oropa ar maidin agus railí ag an Pastore Onórach i Biella tráthnóna. Bhí mé ar dhuine den chéad dream a chláraigh le cara liom agus a fear Pierino. 2 bhus lán le daoine óga fágtha. Ina measc buachaill fionn cúthail a chonaic mé áit éigin cheana féin. Ba é a bhí ann: an t-oibrí ón gcuideachta tógála áit ar chuaigh mé chun glaoch ar chustaiméirí an fhionnaidh. Chuir Pierino in aithne dom é: ba é a chol ceathrair é. I rith an lae níor fhág sé a radharc orm. Nuair a tháinig mé abhaile dúirt mé le mo mháthair faoi. An tráthnóna dár gcionn chonaic mé é faoi bhalcóin beag an tseomra suite ar an gcéad urlár. "Mama, mamaí, tar agus féach: tá an buachaill a bhuaill mé i Biella". Agus dúirt sí le gáire leath: "Is léir go bhfuil sé ag suirghe leat." An tráthnóna dár gcionn, ag dul amach le comharsa, fuair mé é os mo chomhair. D'fhiafraigh sí go cúthail an bhféadfadh sí teacht linn. Beagán éiginnte ghlac mé leis. Bhris muid an t-oighear ag comhrá faoi seo agus go. Nuair a bhí an t-aistriú tráthnóna sa mhonarcha thart chuaigh sé abhaile liom. Tráthnóna amháin thug mé suas é chun é a chur in aithne dá mháthair, a chuir fáilte an-mhaith roimhe. Ina chuid ama saor d'fhreastail sé ar an aireagal. Ansin bhí buachaillí agus cailíní scartha, ach ag deireadh an chruinnithe a d'fhéadfadh siad teacht

le chéile. D'fhreastalaíomar ar chruinnithe ACLI freisin.

Mo mháthair, cé gur tháinig sí ón tSicil, áit nach bhféadfadh beirt bhuachaillí a raibh grá acu dá chéile dul amach ina n-aonar, thug siad muinín dúinn agus chuireamar tús le turas síochánta. Dúirt Giuse liom gur bhuaill sé le m'athair: airgead a thuilleamh, mar bhí ceathrar clainne ann agus gan ach an t-athair ag obair, mar ghasúr rinne sé roinnt earráidí d'airgeadaithe na beairice cúpla céim óna theach. Uaireanta thabharfadh sé a bhróga go dtí m'athair le haghaidh deisiúcháin. D'éist mé le pléisiúr.

Dúirt sé rud éigin eile liom: nuair ar 16 Meán Fómhair 1950 chuaigh mé tríd an Róimh chun Domodossola a bhaint amach bhuaileamar beagnach. Bhí Giuse, mar a ghlaeim air go fóill, tagtha ar rothar don Bhliain Naofa. Turas eachtrúil: d'fhág sé Domodossola in éineacht le sagart ón ngleann a chuaigh ag pedaláil go tapa i buataisí sléibhe. Bhí sé beagnach dodhéanta a leanúint air. Níor stop sé ach nuair a chonaic sé gairdín glasraí chun sailéad a fháil. Leath bealaigh tríd an aistear fágadh Giuse leis féin. Ar an mbealach fuair sé díoltóir sráide le sean-rothar a bhí lódáilte le dramhaíl le díol. Choinnigh siad cuideachta dá chéile go dtí an Róimh.

Tháinig Lúnasa. Bhí an mhonarcha ag dúnadh le haghaidh laethanta saoire agus bheartaigh mé dul ar cuairt chuig mo dheirfiúr Rosa a bhí ag téarnamh sna cnoic ar Loch Mergozzo. D'iarr mé ar na mná rialta a bhí ag rith an tí fanacht ar feadh cúpla lá. Bhí an smaoineamh seo díreach luaite agam le Giuse. Bhí cailíní eile ar saoire sa teach. Ina measc tá neacht áilleachta mná rialta. Ar maidin an 15ú lá, féasta na Deastógála, ghlaoigh sé orainn go dtí a sheomra tar éis an Aifrinn chun cleachtadh. Líon sé ár n-aghaidh le uachtair éagsúla, mascara agus lipsticks: d'fhéachamar cosúil le dealbha céir. Ag am lóin ghlaoigh aintín na mná rialta ar a neacht ar ais: ní raibh aon chiall aici caitheamh

linn mar seo.

San iarnóin, ag féachaint ar an loch ón bhfuinneog, chonaic mé Giuse ag teacht chun cinn. Ní raibh mé ag iarraidh a bheith le feiceáil leis an aghaidh poircealláin sin. Nuair a chonaic sé mé ag an doras níor aithin sé mé. Ghabh mé mo leithscéal, ag míniú gur turgnamh a bhí ann agus go raibh na cailíní eile athraithe freisin. San iarnóin chuamar ag siúl i ngairdín an tí. I dtreo an tráthnóna bheannaigh sé dom: "Féach tú go luath, a Domodossola, ach le d'aghaidh chomh glan agus úr mar a bhí roimhe seo."

Caibidil a dó dhéag - Violette

Nuair a bhí an dá sheachtain saoire thart, chuaigh mé ar ais ag obair sa mhonarcha ar an shift ó 1pm go 9pm. Nuair a bhí mé ag snáithiú eiteán isteach i bhfearsaid na meaisíní smaoinigh mé ar Giuse, ach ag an am céanna níor tharla mé. Tá dúil mhór agat é a fheiceáil. Ag 9pm d'fhuaim an siren agus thosaigh mo chroí ag bualadh go tapa. Tar éis an fillteán a stampáil, ag imeacht an gheata chonaic mé rothar sa leath-dorchadas. Bhí sé i ndáiríre dó: tháinig sé i dtreo dom, d'fhéach sé go cúthail ar mo aghaidh agus dúirt: "Is maith liom tú chomh simplí". Chuir sé orm suí ar fheadán an rothair agus thug sé abhaile mé. Mhalartaigh muid beannacht simplí oíche mhaith. Tharla sé seo beagnach gach lá. Ar tráthnóna Dé Domhnaigh rinneamar cúpla turas rothar sna sráidbhailte in aice láimhe. Lá amháin thug sé go dtí a theach mé chun m'athair agus mamaí, beirt deirfiúracha agus deartháir a chur in aithne dom. Beag ar bheagán chuir sí in aithne dom a cuid uncailí agus col ceathracha mar chara liom.

Nuair a chonaic mo mhamaí sinn ón mbalcóin thug sí suas go dtí an teach sinn. Cé go raibh sí doted ar an buachaill, bhí mé an-undecided. Ar an 8 Nollaig, lá an Ghiniúint gan Smál, lá m'ainm, ghlaigh cloigín an dorais. Ba é an florist, a thug dom

bouquet de carnations dearg. "Mam, chuir Giuse a chuid mianta is fearr chugam!". Ba mhór an díomá é nuair a d'oscail mé an nóta: ní hé a bhí ann, ach buachaill 14 bliana d'aois ar bhuaill mé leis trí sheans. Dúirt sé "Is breá liom tú" le síniú. B'fhéidir gur shíl sé go raibh mé a aois.

Ar Oíche Nollag thaispeáin Giuse suas le vása mór ildaite lán de seacláidí agus cárta beannachta. Ghabh mé buíochas leis agus chuamar go dtí Aifreann meán oíche le chéile. Ar fhilleadh abhaile dó dúirt sé liom: "Amárach caithfidh mé dul le mo theaghlach chun lón a bheith agam le mo ghaolta. Feicfidh mé arís thú ar Lá Dornálaíochta". Ar maidin an 26ú dúirt mé le mo mháthair "Ní théim amach leis an mbuachaill sin a thuilleadh, tá an vása á thabhairt ar ais agam dó, níl gealltanais ag teastáil uaim". Agus cuma ghéar uirthi: "Tá tú craiceáilte, d'fhéadfá a bheith déanta mura mbeadh na seacláidí ith agat cheana féin."

Sna laethanta ina dhiaidh sin tháinig Giuse mar is gnách chun mé a phiocadh suas ón obair. Ar an bpíosa bóthair ar scór nó ar fheadán an rothair is beag nár labhair mé leis. Ar Lá Caille 1955 chuaigh mé chuig aifreann. Bhí sé ann freisin agus sa deireadh chuaigh sé abhaile liom. Ag an doras dúirt sé liom: "An bhfuil a fhios agam cad atá ar intinn agat chun mé a fhulaingt mar seo?", agus d'éalaigh deoir óna shúile. Bhris an tuí sin cúl an chamaill agus thug mé meangadh gáire air. Thug sé póg dom agus dúirt: "An tráthnóna seo roghnóidh mé tú le dul chuig vespers ag Mount Calvario. Tar éis vespers taispeánfar scannán ag club ACLI." Ghlac mé agus dúirt muid slán. Thuairiscigh mé sa bhaile é agus dúirt mo mháthair go sona sásta: "Ní bhfaighidh tú buachaill maith mar sin arís."

Ag 2pm d'imigh muid go Calvary feadh an rian mhiúil le séipéil an Via Crucis. Nuair a shroicheadar an Tearmann sheinneamar vespers agus tar éis an bheannacht chuamar go dtí an club. Ní

cúimhin liom teideal an scannáin, ach bhí sé an-leadránach, mar sin mhol mé dúinn dul ar ais go dtí an chathair go dtí an phictiúrlann Catena, áit ar éirigh linn taitneamh a bhaint as scannán níos fearr, ar a dtugtar "Violette".

I mí Aibreáin, ag taisteal feadh ghleann Vigezzo agus an Centovalli ar an traein, chuaigh muid lena thuismitheoirí go dtí an fhéile snámhphointe bláthanna i Locarno. Bhuaileamar le seanathair Giuse, a thug isteach mé mar "chailín". Chuir sé a lámha ina phócaí agus thóg sé 10 franc na hEilvéise as a sparán, thug do Giuse iad agus dúirt "Maith thú, cathain atá tú ag pósadh?". D'fhéachamar ar a chéile, níor labhair muid riamh faoi.

Sna laethanta ina dhiaidh sin thosaigh muid ag siamsaíocht a chur ar an smaoineamh pósadh. Labhair muid faoi fiú sa bhaile. Bhí Mam sásta ach ag an am céanna ní raibh mórán féidearthachtaí airgeadais ann. Beagán ar bheagán cheannaigh muid cúpla leathán agus roinnt fo-éadaí. Ní raibh aon riachtanais ar leith againn. Chuaigh muid ag lorg árasán beag, measartha. Fuair muid é i gceantar ársa Motta agus mar sin shocraigh muid lá na bainise: Dé Luain 19 Meán Fómhair. Chuaigh mé le mo mháthair go dtí an siopa fabraice Panzarasa chun an lása a cheannach le haghaidh an gúna bainise agus thug mé chuig Bean Uí Tilde, an fionnaidh, a gheall i gcónaí dom é a dhéanamh le gear.

I halla an bhaile bhí ar mo mháthair na bannaí pósta a shíniú toisc go raibh mé fós i mo mhionaoiseach. Bhí tuismitheoirí Giuse sásta freisin. Sa pharóiste dúirt an Monsignor Pellanda focail spreagúla áille dúinn: "Bí measartha i gcónaí agus a lán creideamh chun aghaidh a thabhairt ar an sólás agus ar an gcrón a chuireann an saol in áirithe dúinn. Ligfidh mé duit an reathaí dearg a aimsiú feadh corp na heaglaise".

Bhí orainn liosta na ngaolta agus na gcairde a ullmhú dá

ndéanfaí na fabhair a sheachadadh dóibh mar is gnách. Is beag aíonna. Dúirt máthair Giuse "Beirt in aghaidh an teaghlach". Go mall shroicheadar 35 duine. Roghnaíodh na finnétithe: uncail Giuse Carmelo agus domsa Pierino, ailtire ár gcruinniú. Seachtain roimh an bpósadh d'ullmhaigh aireagal na bhfear faoi stiúir Don Giuseppe Briacca cóisir dúinn. Phéinteáil Máistir Furiga pictiúr de bheannachtaí ar an gclár dubh agus chruthaigh sé scrolla le liosta na gcairde. Bhí bord clúdaithe le pastries agus deochanna freisin. Ní raibh cóisir mar sin riamh san aireagal. Bhí séipéal coláisteach na Naomh Gervasio agus Protasio á athchóiriú agus bhí an chosán lán le brablach agus clocha, ach rinne roinnt mná toilteanach a ndícheall é a ghlanadh in ómós do Giuseppe agus Concetta.

Ar an 16 Meán Fómhair, tháinig Zizi agus Micherillo, bhog siad toisc go raibh Concettina ag pósadh agus b'éigean dó dul in éineacht léi chuig an altóir, ag glacadh áit a hathar nach raibh ann a thuilleadh.

Idir an dá linn, tháinig roinnt bronntanas beag: pota caife, grinder caife, spéaclaí rosolio, tacair de saucers agus sceanra ó na gaolta agus cairde a fuair an bhfabhar, cistin ó Pierino agus a uncailí. Thug Gníomh Caitliceach na mBan péintéireacht cois leapa dúinn leis an Teaghlach Naofa, an cúntóir Don Benetti vása bláthanna glas iontach le maisiúcháin airgid.

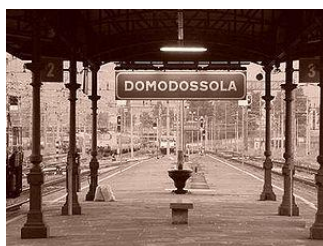
Bhí an oíche roimhe sin fada. Shíl mé ar mo mháthair a fágadh le triúr leanaí óga agus gan mórán acmhainní. "Is beag creideamh atá agat, nár mhúin an scoil aireagal duit go mbíonn Providence i gcónaí sa saol?", a dúirt mé liom féin. Ar an Luan an 19ú d'éirigh mé ag a seacht. Tháinig Bean Tilde isteach sa gúna lása. Chóirigh sé mé agus choigeartaigh sé an veil a cheannaigh mé i Milano. Ag 9am tháinig an tacsáí chun mé a thabhairt go dtí an séipéal. Bhí mearbhall orm, fuair mé farraige de dhaoine ag

breathnú orm. Bhí Giuse ag an altóir cheana féin ag fanacht liom leis an bouquet na bláthanna oráiste, in éineacht lena dheirfiúr Rosa mar go mbeadh a mháthair Olimpia a bheith ró-excited mar gheall ar an chéad leanbh ag pósadh. Chuaigh mé isteach leis in éineacht le Uncail Micerillo ar an reathaí dearg.

Thosaigh an t-aifreann. Bhí an Monsignor Pellanda mothúchánach freisin. Is cuimhin liom aitheasc spreagúil, beannacht na bhfáinne, gealltanais na dílseachta ar feadh an tsaoil agus, ag deireadh an tsearmanais, na sínithe. Ar an mbealach amach chuir máthair Pierino, a bhí ina aintín dom ag an nóiméad sin freisin, suaitheantas na mban de Catholic Action ar mo bhrollach.

Caibidil a trí déag - Saol nua

Nuair a bhí deireadh leis an gceiliúradh sa séipéal, lean sólaistí ag barra Grandazzi trí Castellazzo. Idir póg amháin agus póg eile leis na haíonna bhí greadóg againn le roinnt píotsa agus taosráin. Beannacht agus póg ar leith do na mná céile Olimpia agus Armando a d'imigh lena mamaí chun an mhála taistil a fháil, agus ansin chuaigh siad go dtí an stáisiún chun an traein 12.15 a ghabháil le haghaidh mhí na meala.

Bhí Mamaí ag caoineadh a súile amach. Chuamar isteach san urrann. D'fhógair an máistir stáisiúin imeacht leis an bhfeadóg agus lean Giuse agus mé féin amach an fhuinneog chun ár slán a fhágáil go deireanach. Thosaigh an eachtra ar ár saol.

Nuair a shroicheadar Flórans chuamar i dtreo an óstáin a léirigh Bean Tilde, an fionnaidh. Ag an mbealach isteach só chuir ceol fáilte roimh dúinn, ansin thug an buitléir dúinn go dtí an seomra ar an tríú hurlár. Dúinn bhí gach rud nua, fiú codlata i leaba dhúbailte.

An chéad lá thugamar cuairt ar an gcathair, an dara lá chuaigh muid go Piazzale Michelangelo áit a raibh tú admire ar fad de Florence. Ghlacamar roinnt grianghraf: d'fhéadfadh ceamara Giuse ocht ngrianghraf dubh agus bán a thógáil le rolla scannáin.

Ar an tríú lá imeacht don Róimh. Bhí an t-óstán níos measartha

mar níor mhór an t-airgead a shábháil le híobairtí a bheith go leor. Stopamar ar feadh cúpla lá chun cuairt a thabhairt ar na ceithre basilicas a bhí feicthe ag Giuse sa Bhliain Naofa agus an tobair Trevi. D'fhilleamar freisin ar an tobair Esedra, an ceann ón oíche cáiliúil de '53 nuair a thit Signora Grazia faoin traein.

Tháinig an t-am chun imeacht don tSicil. Tar éis aistir fhada tháinig an traein go Calabria agus ar deireadh bhí an tSicil le feiceáil ó Villa San Giovanni. Bhain Giuse taitneamh as na chuimhneacháin sin: an traein á luchtú ar an mbád farantóireachta, an Madonnina ard ag an mbealach isteach chuig calafort Messina.

Bhí Uncail Carmelo, deartháir a mháthar, lena bhean chéile Gaetana agus a iníonacha Rosetta agus Antonietta ag fanacht linn ag an stáisiún.

Chuir siad fáilte romhainn ar nós beirt phrionsa. D'fhanamar ar feadh dhá lá ag tabhairt cuairte ar Messina: an clog ardeaglais a bhí feicthe agam mar leanbh, an Madonna di Montalto agus cearnóga an-álainn eile.

Ní raibh ach locht amháin sa teach sin: ag am dinnéir bhí na uncailí agus col ceathracha gléasta suas agus in ionad suí ag an mbord dúirt siad: "Rachaimid ag siúl cois farraige". D'éirigh Giuse agus mé féin amach ag mothú peckish. Timpeall 11pm d'fhill muid abhaile agus thosaigh an aintín ag cócaireacht. Oíche amháin chuir sé na seilidí ina sliogáin san anlann, ach is é an rud is tábhachtaí ná gean, ní nósanna.

Ar an tríú lá chuaigh siad chuig an traein linn le cúpla deora. Bhí Uncail Micherillo ag stáisiún Terme Vigliatore leis an tiománaí tacsáí chun Novara a bhaint amach. Bhí Zizì, aintín Maricchia agus aintín Peppina ag fanacht linn sa sráidbhaile. Dhealraigh sé i ndáiríre amhail is dá mbeadh na prionsaí Domodossola ag teacht.

An lá dár gcionn chuamar go Badiavecchia chun cuairt a thabhairt ar ár seanmháthair paternal Concetta agus uncailí, deirfiúracha agus deartháireacha daidí. Sa chearnóg bheag le siopa tobac mo sheanmháthair, bhailigh go leor áitritheoirí an bhaile mhóir a raibh aithne agam orthu mar leanbh agus bhí siad ag gloch ar dhaoine eile: "Tá Concettina tagtha lena fear céile!"

Póga, barróga, aghaidheanna dearga. Ba chosúil gur bhrionglóid dom é. Bhí cúig bliana díreach caite ó d'fhág mé an tír.

Dhá lá ina dhiaidh sin bhí an tiománaí tacsáí "Cauzi i Lupu" in éineacht linn go Taormina. Ag meán lae thug sé go dtí an bhialann sinn, áit a ndearnadh lámhainní bána a sheirbheáil orainn. D'fhéach Giuse agus mé féin ar a chéile le rá: "An mbeidh go leor airgid againn?". Tar éis cuairt a thabhairt ar Taormina agus ansin Castelmola faoi dhoirteadh, i dtreo an tráthnóna d'fhill muid ar Novara, tuirseach ach sásta.

An lá dár gcionn bhí sé in am cheana féin filleadh ar Domodossola. Bhí gealltanais saol nua ag fanacht linn.

Caibidil a ceathair déag - Ár gcéad neadacha

Cé go raibh an turas go Domodossola déanta agam cheana féin i '50 agus '53, bhí sé mar a bhí mé imithe don chéad uair: bhí mé ag dul i dtreo saol nua mar lánúin.

Nuair a bhí an traein críochnaithe againn ar an mbád farantóireachta chuamar suas go dtí an ardán chun Madonnina an phoirt a fheiceáil agus an tSicil ag imeacht go mall.

Le deoir chuamar ar ais go dtí an carráiste, inár suí ar na binsí adhmaid. Ní raibh aon bunks ansin.

Nuair a tháinig an oíche thosaigh muid ag doze agus ár muineál ag crochadh. Gach anois agus ansin d'éirigh muid suas chun breathnú amach an fhuinneog. Ag stáisiúin thábhachtacha d'fhógair an stiúrthóir stáisiúin ainm na cathrach os ard. I Napoli bhí "guaglioni" ar an sidewalks ag díol píotsa. Go glic fuair siad an t-airgead ón lucht siúil ar dtús, ansin d'imigh an traein agus fágadh airgead agus píotsa leo.

Beagán ar bheagán tháinig muid níos gaire do Milan. Ar an traein go Domodossola bhraith mé arís an mothúchán a bhí agam don chéad uair 5 bliana roimhe sin: Loch Maggiore, sléibhte Ossola, na díonta cloiche. An uair seo in éineacht le mo fhear céile Giuse. Timpeall meán lae shroicheadar ár gceann scríbe.

Bhí máthair agus athair Giuse Armando ag fanacht linn. Ceiliúradh a bhí ann: dá bhféadfaidís na cloigíní a dhéanamh.

Lón tapaidh le máthair Olimpia agus ansin inár naíolann nua i gceantar Motta chun sosa. An lá dár gcionn d'athchrom mé ar mo chuid oibre sa mhonarcha agus d'fhill Giuse ar an láithreán tógála.

Chuaigh mo smaointe chuig mo mháthair mar gheall ar mo easpa tacaíochta, ach spreag mo stiúrthóir spioradálta Don

Benetti mé chun guí, ag dearbhú dom go raibh grá ag go leor daoine di. Uaireanta chuaigh Giuse agus mé go dtí a teach le haghaidh lóin, agus bhain sí taitneamh as. Idir an dá linn, bhí post faighte ag duine de mo dheirfiúracha a chuir tacaíocht nua ar fáil don teaghlach.

Go gairid ina dhiaidh sin d'fhógair muid do mháthair Olimpia agus daidí Armando go mbeadh siad ina seantuismitheoirí i mí Iúil.

Bhí mé ag tosú ag mothú míchompord toirchis ach bhí an obair ag glaoch. Ansin ní raibh na hoibrithe cosanta mar atá siad anois. D'éirigh le Giuse post níos fearr a fháil ná mar a bhí ar an láithreán tógála lasmuigh: monarcha bheag ag déanamh earraí adhmaid cosúil le plocóidí bairille, uirlisí chun scáinní olla a réiteach agus "paungi" (bairr sníomh adhmaid). Ag an gcúigiú mí thosaigh muid ag tabhairt cuairte ar na siopaí ag lorg pram don nuabheirthe amach anseo. Bhí an leithead i gcónaí níos mó ná an doras isteach agus bhí orainn cinneadh a dhéanamh teach a aistriú.

Ar ais ansin ní raibh aon ghníomhaireachtaí, chuaigh tú agus d'iarr anseo agus ansiúd. Rinne Providence árasán a aimsiú dúinn ar an dara hurlár de theach i via Scapaccino, díreach in aice le ceardlann an fionnaidh.

Laistigh de ghearr ama d'eagraíomar an t-aistriú. Ní raibh muid i lár na cathrach a thuilleadh, ach ní i bhfad ar shiúl ach an oiread, níos gaire do mo láthair oibre.

Ba é an cíós míosúil ná 8,000 lire, go leor dár dtuarastal gann, ach bhí an t-árasán fáilteach agus geal. Sa chlós d'fhéadfaimis cúpla méadar cearnach de thalamh a bheith againn freisin ina bhféadfainn luibheanna agus bláthanna aramatacha a fhás, mo phaisean.

Nuair a fuaireamar na heochracha ghlanamar na seomraí agus

ghléasamar na fuinneoga le cuirtíní áille le valances agus cuirtíní lása sa chistin. Nuair a bhí an t-aistriú críochnaithe, lean an saol mar is gnách. Tháinig mo bolg níos mó agus níos suntasaí. Lá amháin d'fhiafraigh comhghleacaí díom cathain a rachainn abhaile ar shaoire mháithreachais agus chomhairligh sé dom dul chuig an gínéiceolaí. Mar sin rinne mé an coinne go príobháideach. Chuir an dochtúir scolded beagnach orm mar gheall ar fanacht ró-fhada: "Ní féidir leat a bheith ag obair tar éis an séú mí agus tá tú cheana féin sa seachtú mí: tá tú i mbaol." An lá dár gcionn sheachaid mé an doiciméad chuig an oifig agus dúirt fiú an fostaí go raibh mé naive.

Idir an dá linn d'ullmhaigh mé an layette trí sweaters, léinte, bróga agus diapers cniotála déanta as bileoga d'aois a sholáthair mo mháthair dom.

Chuamar freisin chun an pram a cheannach, a bhí ullmhaithe agam le bileoga bróidnithe agam i dathanna neodra, gan a fhios agam an buachaill nó cailín a bhí ann. Ar deireadh, tráthnóna an 2 Iúil, bhris mo chuid uisce agus leis na málaí atá againn pacáilte cheana féin chuaigh muid ar shiúlóid chuig an ospidéal. Dúirt an gínéiceolaí a scrúdaigh mé le Giuse go bhféadfadh sé dul abhaile. Bhí an tsaothair díreach tosaithe agus thóg sé thart ar 20 uair. An lá dár gcionn d'fhill sé ar an ospidéal máithreachais agus mé fós ag fanacht sa seomra seachadta.

Ag pointe áirithe a rugadh buachaill agus chuaigh an altra a insint d'athair an linbh, a bhraith beagnach tinn le mothúcháin. Tar éis uair an chloig bhí sí in ann barróg a chur ar ár gcéad leanbh, darb ainm Armando cosúil lena sheanathair. Tar éis cúpla uair an chloig, cuireadh seantuismitheoirí, uncailí agus col ceathracha ar an eolas freisin. Bhí an chuma air gurbh é an chéad leanbh sa domhan ar fad é.

Caibidil a cúig - Gabhaimid buíochas le Dia...

Thug na haltraí sa bharda máithreachais an créatúr feola agus fola seo go dtí mo leaba cúpla uair tar éis breithe. Chuir siad go dtí mo chíche é. Seachas an bábóg ceirt a rinne zizi dom agus mé i mo leanbh.

Ba é an fanacht san ospidéal ansin seachtain. Sular fhill muid abhaile chuamar go séipéal an ospidéal le haghaidh "íonú", beannacht ón sagart.

Sa bharda bhí gach rud réidh le dul abhaile, ach bhí mo cheann ag tosú ag casadh. Rinne an bhean chabhrach tástáil ar mo fhiabhras: 39. Bhí ar mo bhábóg agus mé féin fanacht dhá lá eile. Ar deireadh Déardaoin an 12ú, beagnach leigheasta, d'fhill muid abhaile. Ar an Domhnach 15ú tógadh Armando sa chathaoir rothaí nua chuig an gcló baiste lena athair Giuseppe, a chara Mariuccia mar dhiamháthair agus a dhaidí Basilio, cara leis an aireagal. Ní raibh an t-áthas orm freastal ar an ócáid mar gheall ar na sinsir as piseog a mhol dúinn fanacht sa bhaile. Bhí mé sásta le bia beag a ullmhú.

Bhí an saol mar thriúr difriúil ach d'éirigh liom go maith. Bhí go leor bainne agam, bhí an leanbh ag fás agus thug mé go dtí an ionad naíolann é gach seachtain le haghaidh seiceála.

Ar an drochuair, ag deireadh dhá mhí chuaigh mé ar ais ag obair sa mhonarcha. Ní raibh aon naíolanna ansin. D'aontaigh na seanmháthair aire a thabhairt dó ar feadh seachtaine an duine.

Nuair a d'oibrigh mé an t-athrú a sé a chlog, bheadh Giuse bindealán air roimh dul ag obair agus é a thabhairt chuig a cheann scríbe. Sa neamh-chomhfhiosach bhí an leanbh seo ag fulaingt agus bhí mé ag caoineadh in éineacht leis.

Ar an drochuair ní raibh mé in ann an obair a fhágáil. Beagán ar bheagán, le creideamh, leanamar ar aghaidh leis an turas mar

thriúr: ba rudaí iontacha na chéad bhéilí, na chéad chéimeanna. Ar an gcéad lá de kindergarten fuair Giuse post a íocann níos fearr ar deireadh. Ar feadh cúpla bliain bhí sé ina dhreantóir sa bhunscoil, ansin glaodh chun an Bhardas é chun dul i mbun post idir-réitigh.

Chruthaigh sé seo deis mo phost a fhágáil sa mhonarcha agus mé féin a thiomnú don leanbh agus mé ag fanacht le deartháir beag a thabhairt dó. Ar an 17 Lúnasa, 1962, bhí an-áthas orainn nuair a rugadh ár dara leanbh. Bhí craiceann éadrom Luciano le gruaig fhionn, a mhalairt de Armando. A scéal fairy. Ar an Domhnach 26ú baisteadh é lena athair Giuse, a chol ceathrair Mariuccia agus a dhaidí Antonio, deartháir Giuse. An uair seo freisin bhí orm fanacht sa bhaile. Nuair a bhí mo shaoire mháithreachais thart, d'fhág mé mo phost chun mé féin a thiomnú do mo bheirt leanaí álainn.

Ar 1 Deireadh Fómhair, 1962, thosaigh Armando den chéad ghrád lena naprún gorm agus mála scoile ar a ghualainn. Chuireamar cúpla deora ar a mhúinteoir Leopardi.

Sa tréimhse chéanna, ghairm an Méara Domodossola Giuse agus thairg sé cóiríocht dó ar an dara hurlár d'fhoirgneamh na cathrach, a d'fhan folamh nuair a d'éirigh an teachtaire cathrach ar scor. I gceann cúpla lá d'eagraíomar an t-aistriú. Bhí na háiseanna go léir againn san ionad. Sa tráthnóna, a luaithe a bhí an doras mór dúnta, bhí muid mar rialóirí na cathrach. D'fhéadfaimis féachaint go compordach ar na taispeántais ó bhalcóin oifig an Mhéara. Ónár bhfuinneoga d'fhéadfaimis cuid den mhargadh a fheiceáil a raibh traidisiún na gcéadta bliain d'aois ann.

Idir an dá linn bhí Luciano ag glacadh a chéad chéimeanna: bhí sé ina shuairceas d'fhostaithe an bhardas.

Chun cur le pá Giuse bhí mé ag iarraidh post a chumadh.

Thosaigh mé ag gléasadh fuinneoga, leapacha agus piliúir do chairde. Leathadh focal agus mar sin tháinig mé ar an "curtain lady". Ina chuid ama saor, d'fhoghlaim Giuse conas tionól na línte a ullmhú agus, buíochas le Dia, bhíomar in ann taitneamh a bhaint as saol níos compordaí.

Ar 1 Deireadh Fómhair, 1968, thosaigh Luciano ar scoil freisin leis an múinteoir Luisa Cerri.

Am imithe go tapa. Sa samhradh chuamar ar saoire timpeall an Iodáil leis an puball campála. Uaireanta an bealach ar fad go dtí an tSicil, go dtí mo bhaile dúchais.

I mí Iúil '73 bhíomar ag campáil i Val d'Aosta agus thosaigh mé ar na hairíonna chéad toirchis. Ar 16 Feabhra, 1974, tháinig deirfiúr bheag Daniela go Armando, a bhí beagnach ocht mbliana déag d'aois, agus Luciano, a bhí dhá bhliain déag d'aois. Tréimhse an charnabhail a bhí ann agus cheap na daoine a d'fhéach ar an ribín bándearg ar dhoras Halla an Bhaile gur magadh a bhí ann. Chomhairligh an sagart paróiste dúinn an Baisteadh a cheiliúradh oíche na Cásca, lenár gcara Gianna mar dhia-mháthair agus ár n-uncail-chéile Benito mar athair dia.

Seachas piseog, an uair seo ghlac mise féin páirt san imeacht oíche an 13 Aibreán. An lá dár gcionn bhí céad aíonna ag an bhfáiltiú ag an aireagal.

Tá Daniela tar éis fás suas freisin agus táimid scothaosta anois. Thug ár dtriúr clainne seachtar clainne dúinn: Stefano, Virginia, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia agus Matteo.

Tá deireadh leis an scéal. Ar 19 Meán Fómhair, 2015 Giuse agus mé ag ceiliúradh 60 bliain le chéile.

Gabhaimid buíochas le Dia, a Mhuire agus le gach duine a thug grá dúinn.

La Mazza Concetta Maglio a rugadh i Novara di Sicilia ar 18 Aibreán 1936.

Innéacs

1. Teach an athar	7
2. Amach as an saol seo	15
3. Cluichí sa ghaineamh	27
4. Ola, uibheacha rua agus an tsúil olc	38
5. Na ulchabhán	45
6. Vossia logh dom (Solas na réalta)	51
7. Emilia	59
8. Eitilt na fáinleoga	65
9. Doras na bhflaitheas	72
10. An tusa álainn	78
11. Aghaidh poircealláin	83
12. Violets	87
13. Saol nua	92
14. Ár gcéad neadacha	95
15. Gabhaimid buíochas le Dia...	99

